

XIX. ÉVFOLYAM

17. SZÁM.

BUDAPEST, 1929

JUNIUS 10.

M. kir.
Hadtörténelmi Levéltár
IV. csoport
Nagykönyvtár
Budapest. IV., Városház utca 14.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Fürdőpropaganda.

Ilyentájt, a fürdőszezon beköszöntése idején, évről-évre visszatér a nyilvános kesergés a százezrek miatt, amit mi, magyarok, külföldi fürdőhelyeken költünk el, ahelyett, hogy ezt a mindig növekvő összeget magyar fürdőhelyeknek és azokból élő magyar embereknek a támogatására fordítanók. Nem hiányoznak a többé-kevésbé bölcs hozzászólások sem arra nézve, hogy s mint lehetne és kellene ezen az áldatlan állapoton segíteni s a külföldre vágyókat itthon marasztani, a helyzet azonban — úgy látszik — a sok jó tanács ellenére sem igen javul, bizonyoságul annak, hogy a hibát semmi esetre sem a tanácsadók hiányában kell keresni.

Ezt nem a mi olvasóink számára bocsátottuk előre. A m. kir. csendőrségnek semmilyen rendű és rangú tagját nem érheti a vád, hogy illetményeinek fölösleges részét külföldi fürdőhelyekre pazarolja, vagy hogy hazai fürdőviszonyainkon nem lendít akkorát, amekkorát illenék. Mert ha ehhez csak hazafias belátásra és lendületre lenne szükség, akkor máris örömmel vállalkoznánk a dologra, miután azonban elsősorban éppen azok a pengők kellenének hozzá, amelyek nincsenek, egyelőre be kell érünk nekünk is a — tanácsadó szerepével.

Fürdőpropagandánk nagy közgazdasági jelentőségét mindenkinek be kell látnia. Nem kell nagy finánc-tehetség annak a megállapításához, hogy az ország zsebében maradt pengő többet ér nekünk, mint az, amit másnak adtunk oda. De viszont nem szorul bizonyításra az sem, hogy a propagandánál, jobban mondva az ígéretnél sem szabad megállani, hanem be is kell bizonyítani, hogy a közönség itthon is ugyanazt és főleg ugyanannyiért meg tudja kapni, mint a külföldön.

Ez, persze, megint csak nem a mi dolgunk. Azaz, hogy csak részben nem a mienk. Mert van a magyar fürdőproblémának egy olyan lényeges ágazata, amely teljességgel a mi vállainkon nyugszik: fürdőhelyeink rendjének és közbiztonságának kérdése.

A fürdőző közönség szempontjából nem közömbös, hogy ott, ahol gyógyulást, pihenést vagy üdülést keres, jó-e vagy rossz a közbiztonság s hogy a jó közbiztonságot is a békés publikumnak több vagy kevesebb zaklatásával sikerül-e biztosítani? A legideálisabb állapot ebben a tekintetben ott van, ahol a közönség tudomást sem vesz arról, hogy csendőrség is létezik s ahol a kifogástalan közbiztonság annyira

önmagától adódó, természetes valami, hogy egyáltalában nem hiányzik a csendőr, akinek rendet kellene csinálnia és tartania. Ez természetesen sokkal nagyobb és nehezebb munkát igényel részünkről, mint a szuronyos puskával való sokkal egyszerűbb rendcsinálás.

Sohasem hallottuk vagy olvastuk, hogy a csendőrség a fürdőhelyeken a legcsekélyebb panaszra is okot adott volna s bizonyosak vagyunk benne, hogy nem fog adni a jövőben sem. De ez még nem jelenti azt, hogy ezt a szolgálatunkat is nem kell tökéletesíteni s az esetleges hiányosságokat, amelyeket mások észre se vettek, magunk se keressük.

A fürdőhelyek közönsége túlnyomó részben városi közönség, amely csendőrt legtöbbször csak a fürdőszezon alatt lát. Nem mindegy, hogy milyennek látja. A csendőr külső megjelenése, mindig kifogástalan öltözködése, helyes magatartása, udvariasan komoly fellépése sehol sem bírnak nagyobb fontossággal, mint éppen a fürdőhelyeken, de viszont a közönség indokolatlan, fontoskodó zaklatása, lényegtelen kihágások beteges hajszolása sem bosszulják meg magukat sehol jobban, mint itt. A legkisebb hibát sem szabad elnézni, de — keresni sem. Aki elég ügyes ahhoz, hogy ezt az élet belevigye a maga szolgálatába, az egészen bizonyosan helyesen fog eljárni és cselekedni.

Természetes, hogy a fürdőhelyeknek is megvannak a maguk kisebb-nagyobb bűnözői és élősködői, akiktől a közönséget azonnal és radikálisan meg kell szabadítani, éppen fürdőhelyeink jó hírneve érdekében. Nagyon éles szeműnek kell tehát lennie a csendőrnek annak az elbírálásában, hogy kivel szemben kell mint kívánatos vendéggel és kivel mint nem kívánatossal eljárnia.

Komolyság, tapintat és udvariasság a csendőrnek mindig és mindenütt nélkülözhetetlen tulajdonságai kell, hogy legyenek. De, hogy ezeket egyenként vagy összesen hol, mikor, kikkel szemben és milyen mértékben kell például egy országos vásáron és egy előkelő közönséggel telt fürdőhelyen alkalmaznia, azt a Szutból nem lehet megtanulni, ehhez külön rátermettség kell.

Helyesnek gondoltuk, hogy fürdőhelyeink rendjének és közbiztonságának fontosságára bajtársaink figyelmét most, a fürdőélet kezdetén felhívjuk. Rajtunk nem szabad mulnia egyetlen panasznak vagy kifogásnak sem, ami fürdőhelyeinkkel szemben esetleg elhangzik. Hogy hazai fürdőhelyeink a külföldiekkel szemben egyéb szempontokból hogyan állják a versenyt, azt döntsék el az illetékesek. De hogy közbiztonsági szempontból a legkisebb magyar fürdőfalucska és bármelyik világfürdő között nincs különbség, vagy ha van, csak az előbbi javára s hogy mi kiálljuk a versenyt akármelyik külföldi luxus-fürdő csendőrségével is: azért felelünk!

A hajdankori igazságszolgáltatás.

Irta: TISZA MIKSA ny. rendőr főtanácsos.

Napjainkban jó törvényhozás védi életünket, egészségünket, vagyonunkat és becsületünket. A gonosztevő csak nehezen kerül ki az igazságszolgáltatás kezét; de ártatlant sem ítélnék el egykönnyen. A kiszabott büntetések arányban állnak az elkövetett jogsérelem minémiségével és soha sem fajulnak el embertelenségekben. Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás elkülönítésének nagy elvét, mely azon alapszik, hogy az igazságszolgáltatásban egyedül az igazság tekinteti irányadó, míg a közigazgatásban a célszerűség szempontjai nyomulnak előtérbe, hazánkban az 1869. IV. t.-c. iktatta törvénybe: »Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönített. Sem a közigazgatási, sem a bírói hatóságok egymás hatáskörébe nem avatkozhatnak«. De hányan kérdezik, vajjon mindenkor így volt-e? A legtöbbször meglegészenek azzal a jóleső tudattal, hogy a mai igazságszolgáltatásunk a tökéletesség magas fokán áll és nem gondolnak arra, hogy ennek a magas foknak az eléréséhez körülbelül kétezer év kellett. Mindazonáltal csak az tudja a jelen kor áldásait felfogni és értékelni, aki a multat szomorú tévelygéseivel együtt ismeri. Kiséreljük meg nagy vonásokban a hajdankori büntetőjog és bűnvádi perrendtartás fejlődésére visszapillantást vetni, amiből hasznos tanulságot merithetünk.

A legrégebbi időkben a népközösségnek, az államnak nem volt büntető hatalma. Az állam nem volt sem kötelezve, sem följogositva saját kezdeményezésére

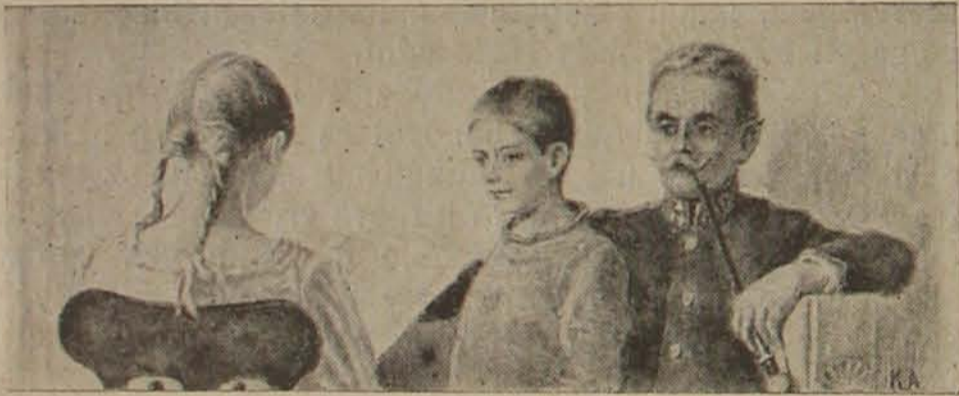
közérdekből büntényeket megtorolni, mivel abban az időben az államok kötelékei nagyon lazák voltak. A régiek az egész jogviszonyt békeviszonynak tekintették. Egyesek ügye volt a velük szemben megzavart békeviszonyt önhatalmulag megtorolni, megbosszulni és a közösség, ha csak különösen nem lett fölszólítva, nem avatkozott a dologba. A magánbosszú elve uralkodott. A békebontó a sértettnek esküdt ellensége lett. A sértett fél a gonosztevőnek magánháborút, ellenségeskedést üzent s nem kellett addig nyugodnia, míg ellenségén véres bosszút nem állhatott. De az nem jelenti azt, hogy a most élő emberek ősei olyan barbárok voltak, mint a most élő indiánok, akik rejtekből, mérgezett nyilakkal orozva ölik meg ellenségüket vérbosszúból; a civilizált népek s különösen a mi őseink: a nyilt, jellemes, lojális, lovagias magyarok nyiltan: férfi férfi ellen harcoltak, míg a békebontót, a gonosztevőt le nem győzték. Gyávaság és a szabad férfihez nem illő cselekedet volt a magyar ember előtt, fegyvertelen ellenséget megtámadni. Ezek a ritka tulajdonságok jellemzik a magyarokat az egész világon.

Azonban nem mindig törekedtek a gonosztevők megsemmisítésére. Sok esetben a gonosztevő, illetve békebontó megválthatta a megüzent ellenségeskedést engesztelő pénzbírsággal, melynek összegét a sértett fél határozta meg. A bírság lefizetése után a gonosztevő meg volt bűnhődve. A felek újra »békét« kötöttek és azt ünnepélyes esküvel megerősítették.

Ha a sértett fél sérülése miatt, avagy más okból az ellenségeskedést meg nem üzenhette vagy sérülésébe belehalt, akkor helyébe családjához tartozó fegyverképes férfirokonok léptek. Valamely büntett folytán nemcsak az egyes, hanem az egész család békéje lett földulva. Azért az egész család véd- és dacsövét-

Színéd biztat: Bizzál, remélj!
Magyar lesz még Bánát, Erdély
S magyar lesz a Kárpát!

Feleki Sándor.

Magyar zászló.

Szívem jobban lelkesíti,
Mint sok cifra száz szó,
S a büszkeség lángja éget,
Ha lobogtat friss szél téged:
Nemzeti szín zászló!
Elfeledek minden gondot,
Ha lengeni látlak.
Mintha szólnál: Ide, ide!
Kiknek helyén van a szíve,
Ti vitézek, bátrak!
Vigasztalón intesz felénk:
Szét hiába osztják,
Az Isten majd reánk tekint,
Egy lesz újra, nagy lesz megint,
Mint volt, Magyarország!
Lobogj, lobogj! Segítsed meg
Hazánkat, az árvát.

A harang és a nagy mozsár.

Irta: CSERMELY GYULA.

Égbenező Tarcal Gergő gazdát nem nagyon szívelték a faluban, legkevésbé pedig a szomszédja, Somos Nagy Vince szerette. Nem volt békebontó, veszekedő ember, inkább nyugodtvérű, csendes, szelid ember volt; nem volt rossz ember sem, inkább jó lélek volt, aki sok jót tett sok falujabeli szegénnyel, mégsem igen szívelték a községben. És éppen a sok jó miatt, amit tett. Mert úgy látták az emberek és leginkább szomszédja, Somos Nagy Vince látta, hogy Gergő gazda jóságának holmi farizéus szaga vagyon Minden garashoz, amit szegény ember markába nyomott, felfelé forgatta a szemét és ha hálálkodott a szegény ember, azt mondotta neki csöndesen: »Ne tedd. Nem érdemlem meg a te háládat, testvérem, mert én csak tökét gyűjtök magamnak odaátra«. S megint felfelé forgatta a két szemét, így beszélván.

Ezért is hívták égbenezőnek és ezért is nem szívelték a faluban. Mert a jólelkű, egyenes és becsületes magyar ember nem igen szereti a szemforgatást. Ha jót tesz valaki, — gondolja — hát csöndesen tegyen s ne kérkedjék; a garast, amit másnak ad, ne verje előbb a haranghoz, hogy az egész falu hallja a kongását.

De Tarcal Gergő gazda nem változott meg. Adott lisztet

ségben állott és kötelessége volt a gonosztevőn bosszút állani. Ily esetben család-bosszúháború fejlődött ki, mindkét család részéről, mivel a bűnös családja is a gonosztevő mellé állott, hacsak érdemtelenség nem nyilvánította és a szövetségből kizárta.

Az ellenségeskedés mindazonáltal nem volt az egyedüli eszköz a feldúlt béke helyreállítására, mert könnyen megeshetett, hogy egy erős, hatalmas családhoz tartozó rendbontó minden bűntényt elkövethetett volna anélkül, hogy a sértett bosszújától tartania kellett volna. Volt egy másik út: a népbíróság. Oda vihette az ügyét a sértett. Ezen bíróság hajdanában a népgyűléseken működött, tagjai fegyverképes, szabad férfiak voltak. Minden gonosztevőt lehetett a népbíróság elé idézni. Ha a bíróság a vádlottat bűnösnek találta, engesztelő pénzbírságra ítélte. Ha azonban vádlott és családja nem elégedett meg a hozott, illetve kihirdetett ítélettel, akkor a népbíróság őt békétlennek nyilvánította a népgyűlés előtt s mindenki tetszése szerint megölhette az illetőt. A békétlenség azonban csak súlyos bűntények fennforgása esetén mondatott ki a népbíróság által, enyhébb esetekben, ha vádlott a bírságot megfizetni nem tudta, helyébe testi fenyegetés lépett.

Büntetési rendszer eredetileg tulajdonképpen nem is volt. A népbíróság saját belátása szerint járt el az egyes néptörzsek kebelében, csak fokozatosan fejlődött ki a szokásjog vagy népjog és abból a rendes büntetőjog.

Az V., VI. és VII. században az egyes népek királyai és fejedelmei följegyeztették ezen szokásjogokat és amellet ők is adtak ki rendeleteket, melyekből aztán törvények keletkeztek. Egy ilyen néptörvény sze-

rint, ha egy férfi egy tisztességes férjes nő kezét, akarata ellenére, megszorította, 15 sillinget fizetett; leányszöktetésért 60, elcsábításért 120 sillinget szabtak ki büntetésül. A gyújtogatásért 62 és a holtak megrablását 200 sillinggel büntették meg. Ezek a büntetések igen szigorú büntetések voltak, ha tekintetbe vesszük, hogy abban az időben egy silling egy jó tehén értékével egyenlő volt, mivel sok esetben a kiszabott sillingek helyett teheneket kellett átadni a sértett félnek; az ilyen büntetések könnyen tönkre teheték az elítéltet.

A választás, vajjon az ellenségeskedés megüzentesség-e vagy a népbíróság elé vitessék az ügy, mindig a sértettre volt bízva. A békebontó soha sem akadályozhatta meg az ellenségeskedést azonnali bírság lefizetése által.

A magánbosszúval járó eljárás egyébként csak szándékosság esetén és semmiesetre se vigyázatlanság fennforgásakor volt folyamatba tehető és soha sem volt szabad a gonosztevő házában vagy aratáskor a földjén ilyent cselekedni.

Lassanként arra a tudatra ébredtek a népek, hogy egy bűntény elkövetése nemcsak az egyes és családjának a békéjét, hanem az összességnek, a köznek a békéjét, a jogrendjét is súlyosan megzavarja. Itt látjuk az első lépést, mely a büntető igazságszolgáltatáshoz vezetett. Lassan-lassan meghonosult az a szokás, hogy ha a sértett a népbíróság előtt vádat emelt, a vádlott köteles volt a népbíróságnak vagy a királynak bírságot fizetni. Békepénz volt a neve és ha a királynak fizettetett, tilalompénznek nevezték.

Tulajdonképeni peres eljárásról természetesen csak akkor lehetett szó, ha az ellenségeskedéstől eltekin-

a Szent Antal kenyérre: az egyházfival küldette a papnak, útközben majd kibeszéli az egyházi, hogy kitől visz a paphoz; adott tüzelőt a szegényeknek télire: a község házára vitette, ossza szét a bíró, meg a jegyző úr. Mikor learatta búzáját, árpáját, nem gereblyézte végig a tarlót, szedjék fel a szegények, ami elhullott s mikor krumplit ásott vagy tengerit tört, dupla vámot adott a papnak és kántornak. Így rendeli az előbbit az Isten, így akarja az utóbbit is a Szentírás. Hogy hagyjuk meg a hulladékot a szegényeknek és tizedet adjunk termésünkből a papoknak. Bent a templomban, mise közben pedig megtette, hogy jó előre kikészített egy koronát, vörös papiroskoronát, nem ezüstöt, hogy jobban lássák körülötte a szomszédok, kisimitotta s a könyöklőre lette s mikor jött a sekrestyés és odanyújtotta a perselyt, ilyen nagy pénzt csúsztatott a zacskóba. Kétfüllérest adott a többi, nagy ritkán tizfüllérest vagy hatost; ő koronát adott és nézett hozzá felfelé az égbe.

— Azt akarja, — nevetgéltek a faluban — hogy észrevegye és kiprédikálja a plébános úr. Dicsérje meg nyilvánosan a templomban, állítsa oda követendő példának s a többi.

Így volt-e, nem volt-e? A főtisztelendő úr nem tette meg, nem prédikálta ki. Magyar ember volt ő is és ő is érezte, mint a községe, a farizéus szagát a sok jóságnak.

Gergő gazda egyszer azt tette, hogy harangot öntetett a templomnak. Persze, hogy azt meg kellett szentelni s akkor meg kellett hogy cselekedje a plébános úr, hogy a szószékről dicsérje meg az adakozót. Istenes dolog volt, harangot adott a templomnak; túl fogja élni az adakozót a harang és még halta után is zengeni fogja a dicséretét.

Ami a községre még a papi szó sem volt hatással;

Tarcal gazdát cseppet sem becsülték többre és ezután is csak égbenézőnek nevezték. Most még inkább az égbe néz, mondták. Látod, Isten, a harangomat, hallod, Isten, a harangomat? Én adtam!

Somos Nagy Vince szomszéd nem szólt — nem mondott semmit, csak bement a városba a vasashoz és mozsarat vett a feleségének, a legnagyobbat. Magas volt, mint egy derekas méhkas és öblös, mint egy félakós hordó, a törője meg hosszú és nehéz volt, hogy kisebbfajta gabonahordó szekérré nyomórúdnak is használhatták volna.

S mikor otthon volt a rézmozsár a konyhában, Vince gazda így beszélt a faluban:

— Amit Gergő szomszéd adott a templomnak, csak boltajtóra való csengő az anyjukom mozsarához képest. Ellakhatna benne az a harang, olyan nagy az én anyjukom mozsara. S ha kotlóstyúk az ő harangja, hát a mozsarunk a borítója lehetne.

Persze nevetett a falu ezen a beszéden, hasonlóképen azon is, amit ezután terjesztettek a községben. Hallotta, komám uram, a harangszót? Az Égbenező harangját kongatták... Nem hallottam én semmit, mert Somosné borsot tört és sokkal nagyobb szót az ő ménkü nagy mozsara.

Gyilkos harag lett ebből a tréfából Égbenező Tarcal Gergő és Nagy Vince között. Szidták, szapulták és üldözték egymást, volt aranykora a mulatságnak a faluban; azután pörökkel támadtak egymásra: volt aranykora az ügyvédeknek a városban.

A plébános, mikor látta, hogy ez sehogysem jó, elé hivatta a két embert és felszólította őket, hogy békéljenek meg. Hát, Nagy Vince hajlott is a szép szóra, arra is kész volt, hogy megkövesse a megbántott szomszédal, de Tarcal Gergő most nem az égbe, hanem keményen maga elé nézett.

tettek és a népbíróság előtt vád emeltetett és miután a népbíróság csak a sértett fél feljelentésére lépett föl, a büntető eljárás alapját a vádpontok alkották, Minden bűnügynek súlypontját az a kérdés adja, ki köteles a bűnösség vagy ártatlanság bizonyítékait a bíróság elé vinni? Ekkor e tekintetben őseink olyan alapelveket követtek, mely a mai jogszolgáltatással kirívó ellentétben áll. Mit mondanának napjainkban, ha a bíróság elrendelné, hogy vádlott bizonyítsa ártatlanságát és ha ezt nem tudná, minden bizonyíték nélkül elítélné? Pedig ez volt sok népnél az igazságszolgáltatás alapelve. Ha a vádlott tettét beismerte, úgy nagyon rövid volt az eljárás. Hiszen »elítélte önmagát« s a népbíróság kimondta az ítéletet. Ha tagadásban volt, akkor nem a vádlónak kellett bizonyítani, hanem vádlottat hívták föl ártatlanságának bizonyítására.

A bizonyítást háromféleképpen lehetett gyakorolni. Vádlott kihívhatta a vádlót párviadalra. Ha győzött, akkor fölmentetett a vád alól. Érdekes, hogy a párviadalt a népbíróság előtt kellett megvívni. A győzelem tisztázta a vádat, mert az Istenség, úgy gondolták őseink, nem segítette volna a győzelemhez, ha bűnös lett volna.

Ha pedig vádlott nem merte vádlót párbajra kihívni, az eskühöz folyamodhatott. Az Istenségre való hivatkozással kellett ártatlanságát bizonykodnia; ezen esküt aztán még számos »esküsegéd« támogatta, mire fölmentette a bíróság. Megdönthetetlen bizonyossággal nem kellett birnia az eskütevőknek és a bíróság meglegedett, ha vádlott ártatlanságában hittek. Ők csak azt bizonykodták, hogy meggyőződésük szerint vádlott esküje tiszta és nem hamis eskü. Az esküsegédek száma a bűn súlyossága szerint igazodott és a külön-

böző néptörzseknél eltérő volt. Így példának okáért a frankoknál kisebb vétségeknél hat esküsegéd kellett, a legsúlyosabb bűneseteknél hetvenkét ember tett esküt a vádlott mellett.

Az esküsegédek vádlott családjából kerültek ki. Ezen, mai nézeteinknek feltűnőnek látszó alapelv az ellenségeskedés fogalmán alapult. Mindazonáltal nem kell azt hinni, hogy az esküsegédkezés kényszer lett volna. Aki meg volt győződve, hogy a vádlott bűnös, köteles volt az esküsegédkezést megtagadni. Ugyanis őseink nem féltek attól, hogy rokoni szeretetből hamisan fog esküdni valamelyik családtag, mert a család becsületére szigorúan vigyáztak és becsstelen tagokat megvetettek. Az ilyen esküdözés volt az ártatlanságnak biztos záloga, aki ezen segítséget rokonai kebelében nem találta, idegeneknél hiába kereste azt.

Végül a harmadik alakja, melyben vádlott ártatlanságát bizonyíthatta, az istenítélet volt. Ugyanis őseink azt hitték, hogy az istenség közvetlen befolyást tud gyakorolni az emberi ügyekre. Azért nem is kételkedtek, hogy az valami csodában fog a bűnösség vagy az ártatlanság mellett nyilvánulni. Ha tehát a vádlott nem akart párviadalt vívni, sem a megkívánt esküsegédeket megszerezni, nem maradt számára más hátra, mint istenítéletnek alávetni magát. Vádlott kénytelen volt izzó szénre meztelen lábbal lépni és rajta pár lépést tenni vagy izzó vasat kezébe fogni, vagy forraló üstből követ kivenni. Ha ezeket a kísérleteket sérülés nélkül megállta, ártatlan volt. Idővel, nevezetesen a kereszténység terjedésekor kevésbé veszélyes ordáliák, istenítéletek léptek életbe, p. o. a »szentelt falat«. Káromlások és átkozódások közepette egy ostyát adtak a vádlott szájába; ha könnyen lenyelte és komoly

És dacosan mondta: »Hogy ezzel az emberrel én még kezdet fogjak, plébános úr? Soha! Majd ha összeolvad az ő mozsara meg az én harangom... hamarabb félórával sem, plébános úr«.

És emellett meg is marada keményen.

...Kitört a háború és mikor rájuk került a sor, ők is bevonultak, a haragosok, Égbenező Tarcal Gergő és Nagy Vince. A plébános akkor megismételte a békéltetést: »Gondolják meg... hátha... mit lehet tudni... a harctéren«. De Tarcal Gergő most is csak azt mondta: »Majd ha összeolvad az ő mozsara meg az én harangom«. És harag a szívében: úgy hagyta el Égbenező a községet.

Pár hónappal később betörték a faluba az oláhok és elvittek mindent, ami elvihető volt. A lovakat, teheneket, ökröket; leszedték a harangokat is a toronyból és minden vasszerszámot és rézedényt is elvittek. Elvitték a Somosné vajköpülőnyi nagy rézmoszarát is, persze.

Hogy vége lett a háborúnak, hazakerült a faluba a két haragos is. Előbb Somos Nagy Vince, de a jobb lába nélkül, amit valahol a Bekecs-hegyen otthagytott.

— Hová lett a mozsarad, anyjuk? — kérdezte kíváncsian az asszonytól, mikor idő múlva körülnézett a házban. — Betörték talán és ellopták?

— Elvitték az oláhok! — felelte nagyon szomorúan az asszony.

— A beste-lelkű toprongyosok! — fakadt ki Vince gazda mérgesen. — Aztán mire kellett nekik az a mozsár?

— Hogy ágyút öntsenek belőle, arra.

Félév múlva hazakerült Tarcal is, de ő meg a balkeze nélkül. Ezt Sósmezőn túl tépte le a derekáról egy gránát.

És Tarcal Gergő is kérdezte, mikor nem hallott harangszót a faluban, hogy havá lettek a harangok, az övé is?

És neki is csak azt mondták, hogy elvitték az oláhok, mikor itt jártak.

— Aztán mire kellett nekik a harangok? Mire kellett nekik az én harangom?

— Hogy ágyút öntsenek belőle... arra. Elvitték a Nagy Vincéék mozsarát is.

— Azt is? — döbönt meg Gergő gazda. — És abból is ágyút a besték?

Többet nem mondott, csak gondolkozott, tünődött. — Milyen könnyen beszél az ember s milyen súlyos olykor az Ég keze!... Ha összeolvad az ő mozsara meg az én harangom!... hát lehet, hogy összeolvasztotta az oláh és ugyanaz az álgú vitte el az én balkezem és az ő jobb-lábát.

— Könnyen beszél az ember, mikor tréfál, de még könnyebben akkor, mikor haragszik!

Megint gondolkozott és töprengett egy ideig, de már rövid pár nap múlva azt látta, hogy oláh katonaság vonul be a faluba. Tehát mégis csak úgy lesz, ahogy beszélük, hogy a Székelyföld most *egy darabig* az övék lesz? Még emlékezett a háborús nótára: arra, amit ők csináltak a Székelyföldre, meg az oláhra... És nehezen, kinosan sóhajtott. — Milyen könnyen beszél az ember és milyen súlyos olykor az Ég keze!

Még aznap este elment a paphoz. — Főtisztelendő úr, mondta és most úgy nézett az égbe, mint aki szenved, nem úgy, mint a farizéus képmutató, összeolvadt az ő mozsara, meg az én harangom... és különben is, plébános úr, most nem szabad, hogy haragudjunk egymásra, hogy haragudjunk magyar a magyarra... Jöjjön el velem Nagy Vincéhez...

betegségbe nem esett, akkor Isten a vádlott ártatlansága mellett nyilatkozott.

Attól az alapelvtől, hogy a vádlott ártatlanságára vonatkozó bizonyítékait előterjeszthesse, egyes esetekben eltekintettek. Ha valaki népgyűlés alkalmával bűntényt követett el és tetten érték, nyomban elítélték.

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914—18.

Irtta: **SUHAY IMRE** tábornok.

(13. közlemény).

A nyomozó eljárásban minden hosszadalmasságot kerülni kellett. A nyomozásvezetőt a vizsgálóbíró összes jogai megillették. Szakértői vélemény adására minden esetben egy szakértő is elég. Jegyzőkönyvet csak oly nyomozócselekményekről kellett szerkeszteni, mely a főtárgyaláson előreláthatólag bizonyítékul szolgált. Különben elég volt, ha a nyomozásvezető röviden feljegyezte a kihallgatott egyének vallomásának rövid tartalmát.

A nyomozó eljárás befejeztével az illetékes parancsnok elrendelte az általa szabadon választható időpontban a vádemelést, vagy ha erre ok nem volt, a bűnvádi üldözés megszüntetését. Előbbi esetben kijelölte azt a tisztet, akit a vád képviselésével megbízott, továbbá azt, aki a főtárgyaláson mint tárgyalásvezető működött közre. Utóbbinak, a rendes eljárásban, feltétlenül hadbírónak kellett lennie.

A vád képviselője büntetőindítványt szerkesztett az illetékes parancsnok ú. n. vádparancsa alapján és ezt a tárgyalásvezetőül kijelölt hadbírónak adta át. Utóbbi intézkedett a büntetőindítvány közlése, az ítélőbíró megalkotása és kötelező védelem esetén, ha terhelt ebbeli jogával még nem élt volna, védő kirendelése iránt. Ha jogtudó védő nem állt azonnal rendelkezésre, a védelemmel katonaállományú tisztet is meg lehetett bízni. A büntetőindítványnak terhelttel való

Tábori csendőrök által elfogott szerb rablóbanda (1917).

közlése és a főtárgyalás megkezdése közötti idő hat órára volt megrövidíthető.

Az ítélőbíró elnevezése: Tábori haditörvényszék. Közelebbi megjelölése az illetékes parancsnok parancsnoksága után történt. Pl. a valjevói cs. és

kir. kerületi parancsnokság tábori haditörvényszéke. A haditörvényszék összeállítására a hadosztálybíró-ságok számára a békeeljárásban előírt szabályok voltak irányadók. A tagok vezénylése azonban semmiféle sorrendhez kötve nem volt és a tárgyalást vezető hadbíró kivül csakis katonaállományú tiszteket vezényelhetek tagokul.

A főtárgyalás elvileg nem volt nyilvános, de az illetékes parancsnok, ha jónak látta, elrendelhetette, hogy nyilvános legyen. Egyébként a főtárgyalás menetére, a tanácskozás és ítélethozatalra a békeeljárás szabályai voltak irányadók.

Az ítéletet meghozatala után mindjárt ki kell hirdetni. Azután a bűnügyi iratokkal együtt haladéktalanul az illetékes parancsnok elé kell terjeszteni. Jogerőssé az ítélet csak akkor vált, ha az illetékes parancs-

Tábori csendőrijárőr eligazítása Brodarevo-ban. A parancsnok elhúcsúzik a török előkelőségektől.

nok megerősítette, ami a megerősítési záradék rávezetésével történt. Halálos ítéleteket, rendes eljárásban, az illetékes parancsnok nem erősíthetett meg. Ez a jog a hadsereg főparancsnokának volt fentartva.

Mielőtt az illetékes parancsnok azonban megerősítette az ítéletet vagy a halálos ítéletet továbbította volna, köteles volt a vádlottat egy hadbíróval, vagy egy katonaállományú tiszttel kihallgattatni arra vonatkozólag, hogy van-e és ha igen, milyen panasza az ítélet ellen. Továbbá, hogy mivel okolja meg panaszát. Vádlott állításai tárgyában, ha szükségesnek találta, megállapításokat rendelhetett el. Köteles volt ellenben, ha oly hadbíró áll rendelkezésére, aki a főtárgyaláson nem működött közre, ennek írásbeli jogi véleményét beszerezni és ezt az ügyiratokhoz csatolni. Végül, halálos ítéletek előterjesztésekor nyilatkozni tartozott az illetékes parancsnok, hogy forognak-e fenn kegyelmi okok vagy sem, és ha igen, melyek azok.

Ha az illetékes parancsnok az eljárást vagy az ítéletet törvényellenesnek vagy a ténybeli megállapításokat aggályosaknak tartotta, az ítéletet nem erősítette meg, hanem a bűnügyi iratokkal együtt szintén a hadsereg főparancsnok elé terjesztette. Az iratokhoz csatolta saját írásbeli véleményét is. A hadsereg főparancsnok vagy helyt adott az előterjesztésnek és feloldotta az ítéletet, vagy visszaküldte azt megerősítés végett.

Ha a hadsereg főparancsnok az ítéletet feloldotta, a bűnügyet belátása szerint más illetékes parancsnokhoz is utalhatta.

Az ítélet feloldása esetén a főtárgyalást meg kellett ismételni. Ha a bűnügyet más parancsnokhoz nem is utalták, az újonnan alakítandó haditörvény-

székhez nem volt szabad azokat kirendelni bírának, akik a korábbi főtárgyalásnál már haditörvényszéki tagok voltak.

Az új ítélet meghozatala utáni eljárás ugyanaz volt, mint az első ítéletnél. A hadseregfőparancsnoknak a halálos ítélet megerősítésére vonatkozó jogát más parancsnok delegálása miben sem érintette.

Ha az ítéletet az illetékes parancsnok, illetőleg a hadsereg főparancsnoka megerősítette, a megerősítési záradékot vádlottal közölni kellett és azután a büntetést rendszerint haladéktalanul végre is hajtották. A halálbüntetés végrehajtása előtt, elítélt előkészülésére szánt idő két órára megrövidíthető volt. Szabadságvesztés büntetés végrehajtása azonban — tekintet nélkül ennek tartamára — az illetékes parancsnok rendeletére vagy engedélye alapján, ha az elítélt katonai egyén volt, a háború befejeztéig elhalasztható.

Az elhalasztás engedélyezése vagy elrendelésekor az illetékes parancsnok kilátásba helyezhette, ha elítélt az ellenség előtt bátor magatartást tanúsít, büntetésének enyhítésére, sőt teljes elengedésére is számíthat.

Joga volt továbbá az illetékes parancsnoknak — halálos ítéleteknél a hadseregfőparancsnoknak — Ö Felségétől nyert törvényes felhatalmazás alapján, az ítéletben kiszabott büntetést kegyelemből enyhíteni, sőt akár teljesen el is engedni. A kegyelmező jog sem feltételekhez kötve, sem korlátok közé szorítva nem volt és még akkor is megillette az illetékes parancsnokot, ha elítélt a szabadságvesztésbüntetés letöltését már megkezdte.

A rögtönítelő eljárás menete a rendes eljárásnál gyorsabb. Az egész eljárás tulajdonképpen egy, lehetőleg megszakítás nélkül megtartott főtárgyalásból állt, melyet legfeljebb előzetes megállapítások előztek meg, de alakszerű nyomozó eljárásnak helye nem volt. Nemkülönben vádparancs és büntető indítvány sem volt szerkesztendő.

Az eljárás megindítását az illetékes parancsnok, a vád képviselőjére kiszemelt tiszthez intézett írásbeli parancsával rendelte el. Ebben úgy a terheltet, mint a terhére rótt cselekményt pontosan meg kellett jelölni. Ugyancsak kijelölendő volt az a tiszt, aki a főtárgyaláson mint tárgyalásvezető működött közre. Ha hadbíró nem állt azonnal rendelkezésre a rögtönítelő eljárásban, nemcsak a vádló és védő, de a tárgyalásvezető is katonaaállományú tiszt lehetett.

A vád képviselőjére kijelölt tisztt az illetékes parancsnok parancsát a tárgyalásvezetőül kirendelt tisztnek kézbesítette, aki azonnal intézkedett a rögtönítelő bíróság megalakítása iránt.

A rögtönítelő bíróság ugyanannyi tagból állt és ugyanúgy alakították meg, mint a táborig haditörvényszéket, de bármely időben, a szabad ég alatt is összeülhetett.

A főtárgyalás lefolyása ugyanolyan volt, mint a rendes eljárásban. A vádlott választhatott magának védőt. Ha nem választott, úgy hivatalból rendelték ki számára. A bizonyítékok beszerzéséről vádló tartozott gondoskodni.

A vádlottat csak egyhangú határozattal lehetett bűnösnek kimondani. Ha a rögtönítelő bíróság öt tagja közül csak egy is »nembűnösre« szavazott, úgy a rögtönítelő bíróság végzésben határozott, melyben kimondta, hogy a további rögtönítelő eljárásnak nincs helye. A végzés vádlottal közlendő volt és azután az illetékes parancsnok elé terjesztetett, aki ennek alapján intézkedett a rendes eljárás megindítása iránt. Ha a szavazatok többsége nembűnösre szolt, úgy a

vádlott a vád és következményei alól ítélettel felmentendő volt. A felmentő ítélet hozatalához tehát nem volt egyhangú határozat szükséges.

Ha ellenben vádlottat a rögtönítelő eljárás alá tartozó valamely bűncselekményben egyhangulag bűnösnek nyilvánították, úgy a rögtönítelő bíróság vádlottra csakis halálbüntetést szabhatott.*) A büntetőtörvénykönyv büntetési tételei figyelembe nem vétettek. A felségsértés büntetése például a katonai büntetőtörvénykönyvben foglalt büntetési tétel maximuma öt évi súlyos börtön. Ennek dacára a rögtönítelő eljárásban ezen bűncselekmény miatt is halálbüntetés volt kiszabandó. Nem voltak figyelembe vehetők még a rendkívüli enyhítő körülmények sem.

Hogy a rögtönítelő bíróság marasztaló ítéletben csakis halálbüntetést szabhat ki, annak az volt a magyarázata, hogy az ily eljárás célja a gyors elrettentés. Csak akkor, ha ezt a célt elérték azáltal, hogy a nyugalom és rend helyreállítására szükséges elrettentő példát, a halálos ítéletnek a büntetésre legméltóbb egyéneken való végrehajtása már megadta, engedte meg a törvény, hogy fontos okokból, a többi kevésbé bűnös résztvevőkre kivételesen szabadságvesztésbüntetés szabassék ki. Még pedig kötél általi halálbüntetés helyett 10—20 évig terjedhető súlyos börtön, agyonlövés általi halálbüntetés helyett 5—10 évig terjedhető egyszerű vagy súlyos börtön.

(Folytatjuk.)

*) Katonai bűntettekért, mint pl. függelemsértés, szökés stb. általában golyó általi, közönséges bűntettekért — mint pl. gyilkosság, lopás stb. — általában kötél általi halál volt kimondva.

A Szerbiába vezényelt magyar csendőr tisztek a Kalimégdánban levő emlékszobornál.

Tábori csendőrök az anyaggyűjtés szolgálatában. Rekvirált vörösréz és gyapju beszállítása Kragujevácon 1916-ban.

Cigány esetek.

Irta: MÉSZÁROS KÁROLY alhadnagy (Szeged).

Három évtizeddel ezelőtt a lippai örsön kezdtem meg csendőri pályámat és fiatalabb csendőréveimet is ott töltöttem. Örskörletünkben, Temes- és Krassóme gyék cigánykaravánjai gyakran meg szoktak fordulni, mert a Marosfolyón Radna-Lippánál lévén a hid, itt tudtak csak átvándorolni Aradmegyébe. Ez ugyan nem mindig sikerült nekik, mert vagy mi lippai, vagy a radnai csendőrök elfogtuk őket és visszakísértük az illetőségi helyükre. De ha sikerült is nekik valami módon Arad felé szökni, akkor sem jártak jobban, mivel előbb-utóbb azon a tájon is csendőrökre kerültek. A cigánykaravánok kíséretése bizony sok ünnepnapunkat és egyéb szabad időnköt vette igénybe. Ilyformán rövidesen személyesen is megismertük mi fiatalabb csendőrök is a környékbeli oláh cigányokat, azok pedig minket.

Különösen a temesmegyei Kékes községbeli Nyéda nevű cigánykaraván volt híres vérengző, verekedő természetéről és ellenszegülési hajlamáról. Bizony résen kellett mindig lennünk, ha velük akadt dolgunk. Ezekkel szemben indokolt volt a legerélyesebb eljárás is részünkről. Régebben nagy örskörletek voltak, örsönként 4—5 csendőrrel s így mindenütt nem lehettünk. Mit tettünk hát a rend érdekében? Lippa község melletti réten, sátrak alatt laktak a mi cigányaink. Vajdájuk egy *Bumbu* nevű erős, zömök cigány volt. Ezeknek forma szerint kötelességüké tettük, hogy ha idegen cigányok tűnnek fel a láthatáron s azt észre veszik,

adjanak hírt az örsre. Egy alkalommal arra vetődtek Nyédáék. A lippai cigányok meg akartak minket előzni, talán ezzel is próbálták bizalmunkat megszerezni, maguk szándékoztak elüzni a kékesi Nyéda-féle karavánt. Ebből azonban alapos cigányverekedés lett, minek eredményeként — leszámítva a többi sérülést — a lippai cigánybírónak, Bumbunak, a kékesiek az orrát késsel áthasították, a kékesi Nyéda vajdát pedig kocsilöccsel hagyták helyben a lippaiak. Így elmérgesítve a helyzetet és elrontva egymás dolgát, a lippai cigányok hírt küldtek az örsre a Nyéda-karaván ottlétéről. A helyszínre három csendőr és két községi rendőr sietve kimentünk. A lippai gyógyfürdő felé vezető kocsúton, porban, hasonfekve elterülten, véres fejjel találtuk a Nyéda-karaván vajdáját. Azt mondták a körülötte jajveszékelő cigányok, hogy meghalt, megölték a lippai cigányok. Nagy volt a cigányok között a siránkozás. Hogy a továbbiakat végezhesük, igyekeztünk elsősorban rendet teremteni, ami bizony nem ment könnyen. Kis gyermekeiket karjuknál vagy a lábuknál fogva lóbálták előttünk s így hadonásztak a cigány asszonyok, a férfiak pedig a nők mögé húzódtak előlünk, féltek az elfogástól. Közben egy

A XIX. század elejéig az összes gyalog tisztek lóhaton tehették a meneteket. A Lascy-féle szabályzat erre vonatkozólag akként intézkedett, hogy a tiszteknek nem a csapat előtt vagy mögött, hanem osztagaiktól oldalt kellett lovagolniuk, de nem közvetlenül közel, nehogy ezzel a menetelő katonákat akadályozzák, a port azok arcába hajtsák vagy nedves időben a sarat reájuk fecskendezzék. Az út egyik oldaláról a másikra csak akkor volt szabad átváltani, ha a terepviszonyok a folyton egyik oldalon való lovaglást lehetlenné tették.

Képek a lovas leventék budapesti felvonulásáról: Junius 2-án az ország minden tájáról Budapestre sereglettek a leventék lovascsapatai és fogatai. Kormányzó úr Ófőméltósága a Vérmezőn szemlélte meg az izig-vérig magyar, daliás lovasokat. A városon keresztül a lovas mérkőzés megtartására a Lóversenyter felé átvonuló leventékben a főváros lakossága boldog örömmel gyönyörködött. De volt is miben gyönyörködnie: magyar szemnek felejthetetlen látvány volt az.

fél liter pálinkával megérkezett az általuk már előbb elküldött egyik kékesi cigány. A kocsiján porban fekvő Nyéda vajda tátongó fejéből a hozott pálinkával mosogatta, mire az a fejét felemelve, hirtelen felugrott. Újabb összecsapásukat csak erélyes fellépéssel sikerült megakadályozni. Ekkor láttam, milyen szívós természetű a cigány.

A továbbiakat elvégeztük velük a szabály szerint.

*

A Nyéda-féle kóbor cigánykaravánnak az volt a szokása, hogy kóborlásaik közben az útjukba esett üzleteket — ha csendőrt a közelben nem szimatoltak — tömegesen lepték el dohány, gyufa, pálinka vagy más egyéb kevésbé értékes cikkek vásárlásának vagy kártyavetés ürügye alatt és sürgették, zaklatták az üzletben a kiszolgálót s a figyelmét igyekeztek különböző ravaszkodásokkal, de voltak esetek, hogy erőszakoskodva is elvonni, miközben a karaván többi tagja lopott az üzletből, amit tudott. Így erőszakoskodva követtek el egy alkalommal Temesillésd községben egy faluvégi üzletben rablást. Az üzletben csak a tulajdonosnő volt otthon, aratási idő lévén, a férfiak a mezőn, a határban dolgoztak. Itt a tulajdonosnő tiltakozását a cigányok semmibe sem vették s midőn az ki akarta tuszkolni őket az üzletből, a tulajdonosnő kezeit lefogták és megfenyegették, hogy elverik, ha csendben nem marad. Ez alkalommal ebből az üzletből különféle cikkeket loptak, raboltak, néhány

vég pirosszínű karton ruhavásznat is elvittek s így megakadva kocsijaikra ülve, menekültek a helyszínéről. Az üzletben kevés időre két cigánylegény visszamaradt a tulajdonosnő felügyelete végett, hogy a többi cigány addig menekülhessen. Menekülésük irányául Lippa mellett, Sistarovec felé az erdők közé elvezető utat választották; elég rosszul, mert a temesillésdi örs telefoni értesítésével majdnem egyidejűleg (lévén akkor még csak a községi jegyzői irodákban telefon, az örsökön nem) a mi cigányainktól, Bumbuéktól is kaptuk az értesülést a Nyéda-karaván vonulási irányáról, a temesillésdi örstől pedig arról is, hogy ott rablást követtek el.

Bumbunak ez alkalommal nagyon jó hasznát vettük, mert nála nélkül nem tudom, hol értük volna utól Nyédáékat. Bumbunak volt jó két lova s hozzá kocsija. (Igaz szerzemények.) Lovait befogta, hogy azzal utólérhetjük Nyédáékat, részünkre kocsiját felajánlotta. A kocsira mi, három csendőr és a két községi rendőr ültek föl. Ülés a kocsin nem volt. Bumbu azt mondta, üljünk csak le a kocsiderékba és fogadjunk jól meg. Midőn ez megtörtént, Bumbu a kocsit körülnézte, hibát nem talált. Bozontos fejről levette a kalapját, eltette, felszált a kocsira, a lovak felé valamit morgott cigányul s ostorát felemelve, lovait megindította. Ekkor tapasztaltam, hogy milyen nagyszerűen tud a cigány lovat hajtani. Bár Nyédáéknak kb. 8 km. előnyük volt, mégis

majdnem Sistarovecnél az erdő közelében utólértük azokat. Kedvezett nekünk a hullámos terep is, csak akkor vettek minket észre, midőn a sarkukban voltunk. Egyik-másik az erdő felé akart szökni, de mi oly hirtelen közrefogtuk őket, hogy menekülni egy sem tudott. Visszakísértük őket mindenestől Lippára. Itt a községháza udvarán foganatosítottuk a motozásokat. Tucatonként kerültek elő az evőeszközök és egyéb lopott dolgok. A lopott vászonféleket 3–5 méteres darabokra szabdalták fel, erős cérnával szoknyaszerűen korcra ráncolták a nők, így magukra vették, sőt még a gyermekekre is aggattak belőle ily módon s erre rá, felül pedig szennyes cigányrongyaikat vették. Így akarták a lopott dolgokat eltüntetni előlünk, ami persze nem sikerült nekik.

Hanem itt más akadály mutatkozott. A községházával egybe volt épülve a szolgabírói hivatal is. A cigányok figyelmeztetéseink ellenére is cigány nyelven annyira zajongtak, hogy a csendet mindenképpen zavarták. A hivatalokból még ki is üzentek, hogy teremtsünk csendet. Könnyebb volt ezt kívánni, mint foganatosítani. Akinek már volt cigánykaravánnal dolga, az tudja, milyen nehéz feladat ez. A csend érdekében, no meg tekintélyünk érdekében is cselekedni kellett. Nem tudom, más a mi helyzetünkben mit tett volna? Mi azt tettük, hogy a községi fecskendőt vízzel megtöltve, az udvaron a cigánykaravánnal szemben felállítottuk s nyomban ki is próbáltuk. Olyan csend következett utána, hogy a légy zümmögését is hallani lehetett.

Ekkor tapasztaltam, hogy a cigány a csendörön kívül a vizet is milyen nagy tiszteletben tartja.

Közben a temesillédsdi örs járőre is megérkezett, a cigányokat és a tárgyakat átvette s a nyomozást ez fejezte be, mert a körletében történt az eset.

*

Ilyformán a cigányok szokásaival megismerkedve, ennek később örs- és járásparancsnok koromban is több esetben jó hasznát vettem.

Képek a lovas leventék budapesti felvonulásáról:
Végig a Vérmezőn.

Tapasztaltam, hogy a csendört mindig nagy tiszteletben tartja a cigány — legalább színleg.

A boksánbányai örsön ottilétem alatt történt az alábbi kis jellemző eset.

A román esperes felfogadott egy vályogvető cigányt az istálló falának a betapasztására. Előleget is kapott a cigány, de a kellő időben még sem állt munkába.

Az esperes ellhivatta a cigányt a lakására s azzal az

udvaron tárgyalt, rábírti igyekezett a munka megkezdésére. Nem boldogult vele. A cigány vonakodott, húzódozott.

Az esperes mást gondolt. Anélkül, hogy a cigánynak erről szólt volna, cselédjével üzenetet küldött a közeli csendörlaktanyába, egy csendört kéretett, de hogy miért, nem üzenté.

Helyettesem derék, jömegjelenésű csendör volt. Kardot

Képek a lovasleventék budapesti felvonulásáról:
Fogatok felvonulása a Vérmezőn.

kötött és az esperes lakására átment. Az udvaron találta az esperest, ennek nejét és a cigányt. A cigány meglátva a csendört, azt olyan borzalmas hajbókolásokkal köszöntötte, hogy az esperesné mosolyogva kérdezte: »Ugyan örmester úr, mondja, miért tisztelik magukat, csendöröket, olyan nagyon a cigányok?« Az örmester kérdezte erre az esperesnét: »Tisztelendő asszony, nem ismeri a cigány közmondást?« Nem. A cigány azt tartja: »Első a zsandár, azután a császár!«

Az eredmény az lett, hogy a cigány kifogástalanul és elég gyorsan elvégezte a tapasztást.

Az átkos Trianon óta sokszor elgondolkozom a multakon, a cigányokkal folytatott küzdelmeinken, vajjon milyen lehet a helyzet most nálunk nélkül azon a vidéken? De jó volna visszamenni rendel csinálni!

A plánson.

Képek az Európa-tiszti kardcsapatverseny döntőjéről.

A törben nagyszerűen megálltuk a helyünket. A magyar csapat az olaszok mögött a második lett. Az epeében — amint előre tudtuk — nem játszhattunk komolyabb szerepet. Az első helyet ebben is az olaszok foglalták el, az egyéni versenyben pedig a francia *Fristeau* lett az első.

*

A vívóversenyek legkomolyabb, legklasszikusabb neme, melynél a győzelem évek, sőt évtizedek óta egybeforrott a magyar névvel — a kard.

Most is győztünk. Nem szabad azonban a győzelmet olyan könnyűnek, fölényesnek gondolni, ahogyan a végeredményt szemléltető tabella és a nyert, veszett asszók száma látszólag mutatják. A valamennyire is hozzáértő és elfogulatlan nézőnek a verseny folyamán meg kellett állapítania, hogy az olaszok teljesen egyenrangú ellenfelek, akikkel szemben mi a győzelemnek feltétlen bizonyosságával nem állhatunk ki. Vívóinknak teljes tudásra, erős győzni-akarásra, jó diszponáltságára s talán-talán — legyünk őszinték — kis mértékben a szerencsére is szükségünk volt.

Képek a leventék budapesti felvonulásáról: A leventék lovas mérkőzésén résztvevő csendőrök ugralása.

hogyan az olaszokat magunk alá gyűrhessek. Megállapítható volt az is, hogy egyes nemzetek vívói rövid időn belül nagy javulást, előretörést mutathatnak fel s váratlan meglepetésekkel szolgálhatnak. Ha tehát tradicionális helyünket a kardvívásban biztosítani akarjuk, akkor igen komoly, erős munkára van szükségünk és — *egyértékre*. A közelmúltban ugyanis olyan sajnálatos jelenségek voltak észlelhetők vívókörökben, melyek nem alkalmasak arra, hogy világviszonylatban elért hegemoniánkat erősítsék s főleg, hogy annak megtartását a jövőben megszilárdítsák.

*

Június 1. (szombat) délután háromnegyed kettő.

Az Iparcsarnok üvegtető nagytermébe szállingózni kezdenek a Budapesten soha nem látott idegen egyenruhájú tisztek.

Jön a kétnégyes svéd, a tömzsi olasz. Ennek szemében Dél forró tüze, amannak Észak hűvös nyugodtsága. A »feldgrau« porosz, a piros-kék görög, kürtősapkában a hollandus, lapos tányéralakúban a lengyel, pantallóban a cseh, bricsesszben a francia, zsinóros attilában a bolgár, sima blúzban a belga.

Az Iparcsarnokban kék függönyökkel ellátott öltözőfülkék állanak az egyes nemzetek vívóinak rendelkezésére,

Mint borongós monda, melyet csak félig értünk és talányai mégis egész lelkünket leköti, úgy csengett ez utolsó év egész magyar harca fülünkbe, talány-szerűen és komor mondanaként hangzik...

(Gustav Freytag német költő, 1848—1849.)

minden öltöző fölött nagy betűkkel az egyes államok nevei magyarul és az illető állam nyelvén. Telefon, posta, trafik, büffé, mosdó. Első pillantásra megállapítható, hogy a rendezés mintaszerű. Öt pláns van fektetve. Három a csarnok közepén. Az előbbi küzdelmek során mind az öt pláns igénybe volt véve, most az elődöntőknél már csak kettő. A döntőt mindig a középső, ú. n. főplánszón vívják. E körül állanak a diszpáholyok és tribünök.

*

A kardcsapatverseny döntőjébe jutottak: Hollandia, Lengyel-, Magyar- és Olaszország. A mérkőzések sorrendje:

1. magyar—lengyel,
olasz—holland;
2. magyar—holland,
olasz—lengyel;
3. olasz—magyar,
lengyel—holland.

A lengyelek tavaly tüntek fel először Amszterdamban, azóta is folyton javultak. A csapat tagjai: *Segda, Laszkovsky, Nyc, Suski*. A magyarok a lengyelek ellen *Pillert, Idrányit, Rádyt* és *Bogent* állították ki.

A mérkőzést az olasz *Anselmi* (a vívó fivére) vezeti. *Anselmi* kitűnően beszél franciául és németül is, elnöki tisztjét kifogástalanul látja el. A zsüri tagjai között ott van az amszterdami olimpiai ötösverseny (pentatlon) második helyezetteje, *Thunfeld* svéd kapitány és az epegyőztes *Fristeau*. Ez a *Thunfeld* három sor aprógombos kék liteszkájában és sárga lampaszos nadrágjában összefont karokkal

szótlanul áll az egész mérkőzés alatt, az elnök sem tud tőle egy rövid »Oui!« vagy »Non!«-t kicsikarni. Csak mutat. Arra, akinél a tuszt látta.

Piller minden mérkőzését megnyeri, *Rády* és *Idrányi* a négy asszóból egyet-egyet veszítenek, *Bogen* gyengén szerepel, négy asszójából csak egyet tud megnyerni. Magyarország győz 11:5 arányban.

A lengyelek karcsú, fiatal tisztek, mind a négyen olyan soványak, hogy négyen együtt aligha nyomnak többet 200-220 kilónál. *Laskovsky* általános derültséget kelt messzehangzó rohamkiáltásával: aaáá! Támadásukban rendkívül gyorsak, minden akciójuk egy-egy ügyes trükk, a magyaroknak erősen résen kell lenniök, amíg a 11:5-ös győzelmet megszerzik. A védekezésben már gyengébbek, ríposztjaik rendszerint megkésve érkeznek.

A másik plánszon a hollandok az olaszokkal mérkőznek.

Az egyes asszók itt jóval hosszabb ideig tartanak, mint a magyar—lengyel plánszon. A hollandusok rendkívül óvatosan vívnak, tapogatóznak, sokat hátrálnak egészen a pláns végéig s a vezető magyar vezérkari ezredesnek sűrűn kell őket visszaparancsolni a középre. Az olasz győzelem nem látszik kétségesnek, de azért a hollandusok kemény diónak mutatkoznak. *De Jong* mind a négy asszóját megnyeri. Különösen fáj ez *Anselminek*, aki vesztett asszója után mérgesen megy helyére, a vívókard-tokból előszed egyszerre két hajkefét és hosszú fekete haját igyekszik hátra-simítani. Mikor ez félig-meddig sikerül, egyik honfitársa rászól: »Látod Anselmi, ezt már az asszó előtt kellett volna megcsinálnod, akkor nem vert volna rád De Jong«.

A nézőközönség csak gyér számban veszi körül az olasz-

holland plánsot. Mindenki az elkövetkezendő olasz-magyar mérkőzésre kíváncsi. Egy-egy unalmasabb pármérkőzésnél nem annyira a vívókat, mint inkább a zsűri egyik tagját, a sötétkék dísz formaruhába öltözött fess francia lovas tisztet nézik, kinek különösen remek lakkcsizmái valóban megérdemlik, hogy elnézdegélje az ember őket egy darabig.

Az olaszok 10:6-ra győznek.

*

A magyarok a feltűnően rossz formában levő *Bogen* helyett *Uhlyarikot* állítják a hollandusok ellen frontba. A kitűnő holland együttes most még erősebbnek bizonyul, mint az olaszok ellen, 5:5-ig igen kemény a küzdelem s a magyarok csak a finisben tudnak felülkerekedni. *Rádyt* pihentették, helyette *Hatz* vívott. Végül is a magyarok 10:6 arányban győznek.

*

Olaszok—lengyelek.

Az olaszok pihentették legjobb vívójukat, Anselmit s az egész mérkőzést csak akkor tudták igazán komolyan venni, amikor az 8:7-re állott az olaszok javára és a két vívó az utolsó asszóra állott fel. A tussarány jobb volt a lengyeleknél, így ha ezt az asszót az olaszok elvesztik, elvesztik egyidejűleg a mérkőzést is. A lengyel kolónia tagjai lelkesen biztatják az apró termetű, lányosképű kis *Suskyt*, akit első pillanatban az olasz *Pezzana* legázolni látszik. 3:3 a tussarány, amikor *Suskynak* kétszer egymásután sikerül a hevesen támadó olasznak két elővágást bevinni, az asszót tehát a lengyel nyeri. A mérkőzés végeredménye 8:8, a tussarány 66:55 a lengyelek javára.

A kis *Suskyt* szinte agyoncsókolják a lengyelek (köztük

Képek a lovas leventék budapesti felvonulásáról: Ugrató leventék.

igen csinos nők is, sőt főleg azok), az olaszok pedig szidják egymást, mint a bokrot.

*

Jön a döntő.

Magyarország—Olaszország.

Ha az olaszoknak sikerülne a magyarokat megverni, így dacára a lengyelektől elszenvedett vereségnek, mégis ők kerülnének első helyre, mert akkor bár egyik résztvevő sem maradt volna veretlenül, a nyert asszók száma szerint Olaszország vezetett volna.

A csapat összeállítása magyar részről: *Piller, Rády, Hatz, Uhlyarik*. Az olaszok: *Anselmi, Pezzana, Moricca, Rosichelli*.

Amikor az első pár a plánszon egymással szembehelyezkedik, már minden ülőhely foglalt. Várakozás. Csend. A zsüri elnöke, *Anspach* belga hadbíró őrnagy vezényel:

Allez!

Uhlyarik—Pezzana. Az első két-három összecsapás után látni, hogy az olasz jobb. Pezzana győz. A mérkőzés állása 1:0 az olaszok javára.

A *Rády—Rosichelli* pár következik. Egyenrangú ellenfeleknek látszanak. Rády a nyugodtabb, ami nagy előnyt jelent. 4:4-re áll a tussarány, amikor sikerül Rádynak a döntő tuszt bevinni. 1:1!

Hatz—Anselmi. Az eredmény nem igen lehet kétséges. Anselmi biztosan veri Hatzot 5:3 arányban. Az olaszok vezetnek, 2:1!

Piller—Moricca következik. Piller! Hát legyünk őszinték. Ha nincs Piller, akkor nemcsak hogy nem győzhettünk volna az olaszok ellen, de nagy kérdés, nem maradtunk volna-e alul a hollandusokkal és lengyelekkel szemben is.

Piller fölényesen veri 5:1-re Moriccát. Egy pesti sportkibic a tribünön megállapítja, hogy úgy bánt el vele, mint »apa a fiával«, mire *Moricca* nevét azonnal »Mórickára« változtatják és úgy hívják a mérkőzés befejezéséig. 2:2.

Hatz—Pezzana. Pezzananak, eltekintve attól, hogy kitűnő vivó, két érdekessége van. Egyik, hogy balkezes, a másik, hogy dacára olasz voltának, hirtelenszöke. Hatz, aki szokatlanul ideges és bizonytalan, nem tud boldogulni Pezzanával szemben s 1:5-re veszít. Ujból az olaszok vezetnek. 3:2!

Rády—Moricca. Az asszó Rády győzelmével végződik. 3:3!

Uhlyarikot—Anselmi 5:0-ra veri. 4:3 az olaszok javára.

Piller—Pezzanával 5:1-re végez. A mérkőzés állása 4:4.

Következnek az asszók *Hatz—Moricca, Rády—Anselmi, Uhlyarik—Rosichelli*.

Nehéz percek következnek a magyar nézőközönségre, mert a látottak alapján most három egymásutáni olasz győzelemmel lehet, sőt kell számolni. Hatz, Uhlyarik rossz formában vannak. Rády jó, ellenfele azonban ezuttal Anselmi, az olasz team legjobbika.

Az Iparcsarnokban feszült csend. Csend, — csak a pengék csattognak. Az aggodalom nem alaptalan. *Moricca* könnyen veri Hatzot 5:1-re. Az olaszok vezetnek, 5:4! Következik Rády—Anselmi.

A győzelem majdnem biztosan Anselmié, ha pedig 6:4 lesz az arány, akkor kevés, sőt semmi kilátás a győzelemre.

No, most, Rády! Rajtad dől el a meccs sorsa. Piller is összeráncolt homlokkal hajlik át a korlátan és feszülten néz a két vívóra. Rády tudatában annak, hogy az asszó kimenetele egyben a mérkőzés megnyerését vagy elvesztését jelenti, minden erejét beleadja a küzdelembe, felülmulja önmagát és 5:3-ra győz Anselmi ellen.

A feszültség felenged. Taps. A veszedelem pillanatnyilag elmúlt. 5:5.

Anselmi nincs megelégedve a zsüri ítélkezésével. Pedig nincs részrehajlás. A zsüriben nincs egy magyar sem. *Anspach* az elnök, a tagok egy francia, egy svéd és két más idegen.

Tehát 5:5.

A magyar drukkerok számítgatják: A hátralévő hat asszóból kettő a Pilleré. Ez két biztos győzelem. Ha a többi négy közül egyet megnyer Hatz, Uhlyarik vagy Rády, akkor a győzelem 8:8 arányban is biztosítva van, mert a magyarok, a hollandusok és lengyelek ellen győztek, míg az olaszok ez utóbbiak ellen vesztek.

Jön Uhlyarik—Rosichelli.

Uhlyarik idáig nagyon gyenge formát mutatott, viszont az olaszok közül Rosichelli bizonyult leggyengébbnek. Az asszó teljesen nyílt.

Óvatos, tapogatózó csattogások.

Az első tuszt Uhlyarik kapja, a másodikat is. Az asszót a magyarok elveszettnek tekintik. No, semmi. Ez még nem nagy baj. Most azonban Uhlyarik nekikeseredik és gyorsan egymásután 3 tuszt visz be az olasznak. Az olasz kiegyenlít. 3:3 a tussarány. A következő tuszt az olasz kapja, de néhány másodperc múlva Uhlyarik plasztronját éri az olasz kardja. 4:4. No most! A döntő tusst! Ez a tusst az olaszoknak kilátást nyújtana a győzelemre, a magyarok részére pedig alig elvitathatóan biztosítaná azt.

Hősök emlékűnepe Szombathelyen a hősök temetőjében felállított emlékmű előtt: A csendőr nyomozó tanfolyam hallgatóiból alakult zászlóalj az ünnepségen.

Az Európa-bajnoki tiszti kardvívóverseny egy jelenete.

Ismét nagy csend. Izgalmas várakozás.

Uhlyarik támad. Rosichelli a vágást kivédi, gyorsan riposztja azonban pengét ér. Az ellenfelek újból farkasszemet néznek. Az izgalom nő. Uhlyarik ismét a támadó. Egy patinandó és kitörés, vágás, de ugyanabban a pillanatban az olasz kardja is érinti a magyar jobb alsó karját.

Melyik tuss érvényes? A pillanat itt hosszú idő. A pillanatnak tized-századrészeről van szó. Csak a közvetlen közelben állók, a zsüri tagjai láthatták, hogy melyik tuss »ült« előbb. Anspach lelkiismeretes. Szavakkal rekonstruálja az összecsapást, megkérdezi egyenként a zsüri tagjait, azután kihirdeti: »Tuss Rosichelli!«

Zugó taps. A magyar tehát 5:4 arányban megnyerte az asszót. A mérkőzés állása 6:5 a magyarok javára. A magyarok vezetnek. Végre. A feszültség felenged. A kínos bizonytalanságot a győzelem biztos reménye váltja fel.

Piller—Anselmi. Piller feltétlenül jobb. A tussok tiszták, Anselmi azonban nehezen akar olyan tuszt elismerni, amely az ő plaztronján puffan. Reklamál és reklamál. Ha nem az elnöknél méltatlankodik, akkor Pillerre kiabál. Piller vissza. Piller 5:3-ra győz. A meccs állása 7:5 a magyarok javára.

Mikor Piller visszaül helyére, megkérdezik tőle: »Te, Gyurka, mit beszéltél az olasszal?« Piller azt mondja: »Mondtam neki, hogy ne beszéljen folyton, itt van a zsüri, annak kell beszélni.«

Hatz—Rosichelli. Nehéz küzdelemben sikerül Hatznak

első győzelmét megszerezni. 5:4-re veri Rosichellit. Ismét egy pont a magyarok javára s ezzel a kardcsapat győzelme be is van biztosítva. 8:5!

Rády—Pezzana. A balkezes, hevesen támadó Pezzanat 5:3-ra veri a támadásokat kiváró, nyugodt Rády. »Kibőjtöltem ezt a sutát«, mondja Rády, mikor helyére visszajövet az izzadtságot letörli homlokáról.

Uhlyarik—Moricca. A magyar támad, Moricca feltűnően lazsal. Uhlyarik a szándékos védtelenséget látva, bevágás helyett kardjával tiszteleg és újra vivó állásba helyezkedik. Taps. Az olasz kikap 5:0-ra, de mert a versenyszabályok által meg nem engedett lazsalásához kétség nem férhet, a zsüri elnöke félbeszaktítja a további mérkőzést és kényszeríti Moriccát, hogy bocsánatot kérjen.

Amíg Moriccát az öltözőben előkeresik, a plánsra hívott új pár *Piller—Rosichelli* elunva a várakozást, a levegőbe vagdosnak és csinálnak nagyszerű cseleket, ugranak hosszú palesztrákat. Olyan ez, mint amikor a futballmeccsek szünetjében Kalmár vagy Turai egy-két perccel előbb kijön az öltözőből és elkezdene a saját kapujok előtt fejelni.

Piller könnyen végez Rosichellivel s a mérkőzés végeredménye 11:5 a magyarok javára.

Mikor a magyarok és olaszok a plánsot körülállják és a magyarok huj! huj! hajrá!-ja felhangzik, addigra a duzzogó Moricca is megbékél és lelkesen kiáltja honfitársaival: »Ejja, ejja, allala!«

Másnap, június 2-án pedig *Piller* bekoronázta a magyar

kard győzelmét: az egyéni kardversenyben megnyerte az Európa-bajnokságot. Az egyéni kardverseny további helyezése: 2. *Anselmi* (Olaszország), 3. *Rády* (Magyarország), 4. *Hámory* (Magyarország), 5. *Uhlyarik* (Magyarország), 6. *Nycz* (Lengyelország), 7. *De Jong* (Hollandia), 8. *Gjellner* (Magyarország). A 8 legjobb kadból tehát — 6 magyar.

Sz. B.

GULYÁS MIHÁY tiszthelyettes.

Már békében tábori csendőri kiképzésben részesült s így mindjárt a mozgósítás első napján a 41. honvéd gyaloghadosztályparancsnoksághoz osztották be, mint tábori csendőrt.

A hadosztály 1914 augusztus hó 16-án indult el Budapestről s pár nap múlva Oroszlengyelországban Uhnov község környékén már harcban állott az oroszokkal. A hadosztályparancsnokság tábori csendőrei a harcok alatt állandóan futár- és küldöncszolgálatot teljesítettek s közülök Gulyás tiszthelyettes volt az első, aki már 1914. évben megszerezte a bronz- és vas érdemkeresztet.

Gulyás tiszthelyettes különösen szépen viselkedett a hadosztály lucki harcai alkalmával, amikor a vezérkari főnök parancsára egy igen fontos parancsot kellett kézbesítenie az egyik csoporthoz, amellyel az összeköttetés megszakadt. Gulyás tiszthelyettes 4 honvéddel indult el s útjában

Gulyás Mihály tiszthelyettes kitüntetése Volhyniában.

ban több erős ellenséges járőrt kellett leküzdenie, miközben járőrének egy tagja elesett, egy pedig megsebesült. Gulyás tiszthelyettesnek mégis sikerült idejében átadni a parancsot, amiért a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel való kitüntetésre terjesztették fel.

A komoly és frugális Erdély is elküldi hozzánk nem ifjait, hanem férjait, hogy megtanulják nyelvünket és teológiai tudományunkat.

(Milton, 1608—1674.)

Később aztán abban a szerencsében részesült, hogy kitüntetése akkor érkezett meg, amikor *Ófelsége, a király, a hadosztály törzsénél tartózkodott s a kitüntetést saját kezűleg tűzte a vitéz csendőr mellére.*

1916. év decemberében *Gulyás* tiszthelyettes a hadosztállyal együtt az olasz frontra került. Több, mint egy évig teljesített az olasz fronton tábori csendőrszolgálatot s kiváló magatartásával a koronás ezüst érdemkeresztet szerezte meg.

1917 december 13-án súlyos betegen került a mögöttes országrészbe, de négy kitüntetéssel a mellén s azzal a büszke tudattal szívében, hogy kötelességét magyar csendőrhöz méltóan teljesítette.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség története.

Irta: NEMESSZEGHY LÁSZLÓ ezredes.

(11. közlemény.)

Meg voltak azonban a hadsereg szétszűlésének egyéb okai is. A Bourbonok alatt csak nemes ember lehetett tiszt. A forradalom kitörésekor a tisztok nagy része emigrált s szégyenletes jelenség volt, hogy annyian voltak köztük, kik későbbek voltak idegenekkel együtt harcolni hazájuk ellen, mint meghódolni koruk törvényeinek.

Ezen körülmény nagyban hozzájárult az események kialakulásához. Segített azután a terror is. Mint látjuk kezdetben sorba végzik ki a vezéreket, kik a harctéren csatát vesztenek. Ily terror dobhatta ki a gárda csendőröket a vendői lázadás leverésében való közreműködésre, mely valóban a leghálátlanabb szerep lehetett. A teljesítendő szerepek kiosztásánál latba eshetett a bizalmatlanság is. Handschootenál a külellenséggel szemben talán azért szerepeltettek csendőröket, mert azok ott jobban feleltek meg, mint a belellenséggel szemben.

A francia csendőrség későbbi teljesítményei különben bizonyítékát nyújtják annak, hogy ezen intézmény tagjai adott esetekben mindig kitünően megállották helyüket.

Konzolidáltabb képet nyújt már a csendőrség Napoleonnak előtérbe nyomulása óta. Ez az a kor, midőn a francia csendőrséget leginkább katonai szerepet betölteni látjuk. Egyes alakulatai vitézül állják meg helyüket a harctéren. Különösen szembevető a Napoleon által alakított elit csendőrség szerepe.

Látjuk őket harcolni Villafrancánál. Látjuk a burgosi légiót harcolni Spanyolországban Villodrignonál. Küzd Berezinánál Oroszországban is.

A gárda vitézen harcol a porosz-orosz harctéren Jenánál, Auerstädtnél, Danzig és Friedlandnál, Spanyolországban pedig Alcoleánál és Burgosnál.

Tagadhatatlan hősi teljesítmények mind. A francia katona kiválóságát, intelligenciáját, vitézségét és fanatikus hazaszeretetét nem vonja különben kétségbe senki.

Mint tábori csendőröket látjuk őket működni Spanyolországban s a 100 nap alatt Waterloo után Soissons-nál. Napoleon alatt, mint láttuk, feltűnő a csendőrség erős katonai szerepe. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a belterületi csendőrségi szolgálat el lett volna hanyagolva. Napoleon Fouché rendőrminisztere útján vaskézrel tartott rendet, állandóan mindenről idejében értesül s az ellene megnyilvánuló legcsekélyebb megmozdulást kérlelhetetlenül nyomja el. Látjuk, hogy Malet tábornok összeesküvésénél milyen érelyesen jár el s ez alkalomból még a párizsi gárdát is felosztatja.

A rendészeti szolgálat ellátása Napoleon alatt mintaszerű volt.

A csendőrségnek a különböző harctereken való alkalmazása együtt jár a napoleoni szellemmel. A napoleoni háborúk alatt minden testület ki akarta részét venni a dicsőségből. Látjuk a 100 nap alatt Waterloo előtt írt jelentésében miként nyugtalankodik Dautancourt tábornok, hogy néki még mindig Párizsban kell vesztegelnie.

Mint harctéren küzdő katonaságot a csendőrséget később már ritkábban látjuk szerepelni. Látjuk a testőr gyalogos csendőröket III. Napoleon uralkodása alatt Sebastopol ostrománál, az 1870—71-iki német-francia háborúban pedig a houisnei hid védelmében a Bourdillon dandárt verekedni.

A világháborúban a csendőrség, mint saját kötelékében harcoló csapat, már alig szerepel. A városi gárda is csak azt várja, hogy Párizs védelmében vegyen részt. A multak tanulságai alatt úgy látszik rájöttek, mily fontos a belső front védelme, ezért intakt csendőrség várta otthon az esetleg bekövetkezendő eseményeket.

A Bourbon dinasztia elűzése utáni időkben a csendőrségnek már inkább a belső zavarok leküzdése körül jut döntő szerep.

Látjuk, hogy Lajos Fülöp polgári királysága alatt a mobil csendőrség egyes alakulatai, mily tevékeny részt vettek a Berry hercegnő által szított mozgalmak leveréseiben, a városi gárda pedig az 1832. és 1839-iki munkáslázadások leverésénél.

Kiváló magatartásáról tanuskodott a párizsi városi gárda akkor, midőn az 1848 február 22-én kitört forradalomban a polgári királyság védelmében hű maradván zászlóihoz, emberei egy szálíg elesetek.

Érdemeket szerzett magának a köztársasági gárda az 1848 június 25-iki munkáslázadás leverésénél.

Látjuk azonkívül a csendőrséget küzdeni 1871-ben a kommun lázadás leverésénél Sévresnek és Meudonnak a kommunisták előli elzárásánál, végül Courbevoie bevételénél.

A legszigorúbb kritikai szemmel nézve az eseményeket, el kell ismerni, hogy a francia csendőrség szerepe úgy a napoleoni háborúk alatt, mint az azt követő idők mozgalmainak leverésénél dicsőségteljes volt. Különösen legendás a városi gárda szereplése, midőn Lajos Fülöp király mellett még akkor is kitart az utolsó szál emberig, midőn a katonaságot is beleértve, már mindenki elpártolt tőle.

Magatartásuk bármely más csendőrségnek például szolgálhat.

A francia csendőrség történetéből különféle tanulságot vonhatunk le.

Láthatjuk belőle azt, hogy Franciaország sorsát mindig Párizs döntötte el az ő mindenre érzékenyen reagáló tömegeivel. Hogy az eseményeket előidézendő mily bünei voltak egyes korszakoknak és kormányoknak, arról itt nem óhajtok szólni. Természetes, hogy az elkövetett hibák képeztek alapjában a csiráját minden bajnak. A mi feladatunk azonban csak az lehet, hogy kritikai szemmel nézzük azt, hol, miféle hibák lettek elkövetve állambiztonsági szempontból, hogy Franciaországban ismételten ily kirobbanások, forradalmak következhetnek be.

A válasz egyszerű. Az egyes esetekben, midőn egy fordulat bekövetkezett, sohasem voltak megtéve elég erős intézkedések a belső rend fenntartására. Már XVI. Lajos uralkodása alatt a nagy francia forradalom kitörése előtt kevés volt a katonaság s azt sikerült forradalmosítani. (A francia testőrség ezredének a forradalmi mozgalomba vonása.)

XVIII. Lajos uralkodása alatt, mikor az állapotok veszélyes jelleget kezdenek ölteni, Marmont tábornoknak alig van katonasága. A Bourbonok bukása be is következett.

Lajos Fülöp király bukásának oka főképp a kormány erélytelen magatartásában, a nemzetőrség behívásával való késedelmeskedésben rejlett.

III. Napoleon alatt is látjuk, hogy Párizs belső rendjének fenntartására nem lehetett kellő erő visszatartva. A Bourdillon csendőr dandár pedig künn verekszik ezalatt a harctéren. Eredmény a forradalom kirobbanása, a császárság elsöprése s a kommun kitörése.

A francia forradalmi mozgalmakból tanulság az is, hogy belső mozgalmak elfojtására a csendőrség sokkal alkalmasabb volt, mint a katonaság. (A polgárkirályság védelmében egy szálíg elesni látjuk a városi gárdát akkor, midőn a francia katonaság már teljesen a forradalomhoz pártolt át.) Az ok nagyon egyszerű. A katonaság a külső ellenséggel való harcra volt nevelve. Lakossággal szemben kisebb egységekben, járőrökben is fellépni a csendőrség képes nagy súllyal, mert arra lett nevelve, míg a katonaság csak nagyobb egységekben tisztjeik parancsnoksága alatt működik. Picard százados említi a francia csendőrség eseményeivel kapcsolatban, hogy mily nehéz szerepe volt a francia csendőrnek mindig, mert a csendőr, mint a szív embere, a fanatikus felkelőkben is felismerte mindig fajtestvéreit és tulajdon véréit. Mennyivel könnyebb szerinte a katona hivatása, kinek tekintete egyedül a frontra van irányítva. A csendőr ismeri csak igazán, hogy mily következményekkel járhat az, ha egy forradalmi megmozdulás esetén a hatalom a felforgatók kezeire jut, azért már az önfenntartási ösztön is készíteni fogja a végső elkeseredett küzdelemre. A francia csendőrség történelméből élénk példa, hogy mit várhat a csendőrség a felforgató elemektől, a 37 vértanú gárdistának 1871 május 23-án Vincennesben a kommunisták általi lemészárlása. Példát nyújtanak erre a kommunizmus alatt minálunk történtek is s elképzelhető, mily csendőrmészárlások következtek volna még nálunk is be, ha szerencsére időközben a kommunizmus meg nem bukik.

Még egy fontos körülmény látható a francia eseményekből. Mennyire fontos az, ha a kormánynak a fővároson kívül, de a főváros közelében nagyobb tömegben érintetlen csendőrségi tartalékai vannak. Midőn Párizsban 1871-ben kitört a kommun, főképp a csendőrezredek voltak azok, melyekre elsősorban támaszkodva a kormány, Versaillesből kiindulva megdöntötte a kommun uralmát.

Ha tehát egy főváros felforgató elemeknek hatalmába

*Az ember kis diák, a bú a tanítója —
Nem ismeri magát, ki még nem szenvedett! ...
Ha nem kap harmatot, elfonnyad a mezőség:
Nem élhet meg a szív, ha könnye nem akad.*

Musset,

kerül, mindig lehet még segíteni, ha a kormánynak a fővároson kívül vannak nagyobb tömegben érintetlen csapatai és csendőrsége.

Látjuk a francia csendőrség történetében azt is, hogy mindig hű marad katonai szervezetéhez, attól csak a második köztársaság megalakulásakor tér el egész rövid időre, de újból visszatér a katonai szervezethez. Nagy sikereinek okát főleg ebben a katonai szervezethez való merev ragaszkodásában látom, mit még a köztársasági államforma dacára is fenntart, akkor midőn Ausztria és a német államok polgári szellemet vittek be csendőrségükbe s oly hosszú ideig bizalmi rendszerrel dolgoztak.

Történelmének folyamán azonban mindinkább a belső rend fenntartásában való részvétele lép előtérbe a francia csendőrségnek a régebbi sűrű harctéri szerepléseivel szemben. Erre a tapasztalatok után megvolt a kellő ok.

Ennek szükségességéről a saját kárunkra mi is meggyőződhattünk, midőn az összeomláskor a hátsó országrészekben nem voltak kellően felszerelt csendőr tartalékaink s örsönként egy-egy altiszt parancsnoksága alatt csak 4—5 öreg népfölkelő állott rendelkezésre, kik azután az első puska-lövésre elszéledtek. Szinte fölöslegesnek tartom hangsúlyozni, hogy különösen ma a belső rend fenntartása mindenek előtt való hivatását kell, hogy képezze a csendőrségnek, mert egy társadalmi felfordulás örökké eltörölhetné még Csonkamagyarországot is Európa térképéről s örökre elveszthetnénk a reményt, hogy Nagymagyarország újból helyreálljon.

A francia csendőrség, mint a történelem lapjai tanúsítják, derekasan megfelelt hivatásának. Kiválóságát mutatja az, hogy francia minta után az intézmény majdnem egész Európában elterjedt. Hogy mint gondolkoznak Franciaországban felőlünk, ide iktatom Ambert francia tábornoknak a »Le soldat« című művében a francia csendőr lelkéről írt sorait.

»A legtökéletesebb, a legékezzelőbb alkotás a csendőr, ő a legigazibb odaadás és önfeláldozás. A csendőr a XII. század lovagi gondolkodásának örököse. A lovagok azt mondták: »Meghalni a hitért és védeni a gyöngéket« (Mourir pour la foi et défendre les faibles). A csendőr azt mondja: »Meghalni a törvényért és védeni az igazságot« (Mourir pour la loi et défendre la justice).

A mi modern társadalmunkban a legtiszteletreméltóbb ember a csendőr, mert ő a törvény őre. Derék hadseregünkben a legvitézesebb ember a csendőr, mert az ő ellen-sége láthatatlan és mivel rettenthetetlen úgy a sötétségben, mint a napon. A mi éber közigazgatásunkban a legelőrelátóbb ember a csendőr, mert mindent lát akkor, midőn mindenki elrejtőzik előle, a mi derék földműveseink közt a legerősebb ember a csendőr, mert a veszélyben segélyért mindenki hozzákiált.

Laktanyáik kis monostorok, hol a kötelesség vallásának áldoznak! Még a forradalmak polgári zavaraiiban is, midőn a szökések száma oly magasra nőtt, midőn egyesek gyávaságból a gonoszokkal paktáltak, mások meg a futásban kerestek menedéket, — a csendőr őrhelyén maradt s meghalt anélkül, hogy egy lépést hátrált volna. Mindenkor teljesítették kötelességeiket a fővárostól a tanyáig anélkül, hogy az egyik őrs tudta volna, mit csinál a másik.

Nem tudok elmenni házaik előtt, hogy a homlokzatukon ne olvassam ezen titokzatos láthatatlan szavakat, melyeket ők egész életük céljául maguk elé véstek:

»Félelem és gáncs nélkül« (Sans peur et sans reproche).

Érzem, hogy a franciák és közöttünk még egy világ — Trianon — áll, ezek a szavak és csendőrségük történelme azonban mégis becsülni tanították meg a francia csendőrséget.

(Vége.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

95. **Kérdés.** *Egy község utcáján halad a sértett, miközben minden előzmény nélkül rárohan egy kutya s eltépi nadrágját. Mily felelősséggel tartozik a kutya gazdája?*

Válasz. A kutya oly tulajdonságot árult el, amely veszedelmes az emberi életre és testi épségre. Ezt a kutya gazdájának tudnia kellett s mert az ebet nem tartotta kellő felügyelet alatt, a kbtk. 122. §-ának 1. bekezdésébe ütköző, testi épség ellen való kihágást követte el.

A kutya okozta vagyoni kárért a gazda a polgári jog szabályai szerint felelős.

A kihágás elbírálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

96. **Kérdés.** *A tettes a sértett bekerített kertjébe behatol s kivág egy gyümölcsfát. Mily büncselekmény ez?*

Válasz. A gyümölcsfa a kertgazdaság körében előálló termék s földtől el nem választott állapotában való levágása vagy ellopása, ha értéke 60 pengőt nem halad meg, az 1894. évi XII. t. c. 93. §-ának a) pontjába ütköző mezőrendőri kihágás.

Tárgyaltanná válik a vita a gyümölcsfa gazdasági termék jellegéről, ha az esetet az idézett törvény 93. §-a c) pontja alá vonjuk, mert ez a törvényhely mezőrendőri kihágássá minősíti a fák, csemeték és gyümölcsök jogosulatlan rongálását, levágását, kitérését, legalyazását és kiadását, ha az okozott kár nem nagyobb 60 pengőnél. A bekerített helyre való bemászásnak ezekben az esetekben nincs büntetőjogi jelentősége.

97. **Kérdés.** *A tettes előre megfontolt szándékkal lövéjgyverből intézett lövéssel megöli haragosít. Ugyanekkor a halált okozó golyó megsebez egy a közelben tartózkodó személyt is s azon 8 napon belül gyógyuló testi sérülést okoz. Mily büncselekmények miatt tartozik a tettes büntetőjogi felelősséggel?*

Válasz. A tettes elsősorban a Btk. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntette miatt felel; a megölt személyen kívül okozott könnyű testi sértés pedig a Btk. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntetékének kísérlete a 65. §. szerint.

Az állandóan követett birói gyakorlat szerint olyan esetben, amidőn a tettes mást sértett meg, mint akit sérteni akart: a tettes felelősége ugyanaz, mintha büntetendő cselekményét az ellen a személy ellen követte volna el, akit megölni vagy testileg megsérteni akart.

Ezt a szabályt kell alkalmazni szerintünk olyan esetben is, amikor a tettes mást is megsértett, mint akit megsérteni akart. Midőn ugyanis, mint a kérdés megjelölte esetben, az ölés szándéka fenforog, ki van zárva a gondatlanság megállapítása s közömbös, kin jön létre a szándék eredménye annyival is inkább, mert a tettes nagyon jól tudta, hogy a közelségben van az a második személy is, akit lövése csakugyan szintén elért.

98. **Kérdés.** *A tettes a temetőben levő sírhalomról 4 P értékű élővirágot lop el. Mily büncselekmény ez?*

Válasz. Az élővirág a sírok ideiglenes feldiszítésére szánt tárgy s így ellopása nem esik a Btk. 336. §-ának 2. pontja alá, hanem közönséges lopás,

99. **Kérdés.** A temető területén levő, nem az egyes sírokhoz tartozó vagy nem szorosán a temető berendezéséhez tartozó tárgyak, általánosságban a növényzet s különösen a fák eltulajdonítása és megrongálása szempontjából alkalmazható-e a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t. c.?

Válasz. Nem, mert a mezőrendőrségről szóló törvényben a temető büntetőjogi védelme nem fordul elő. A mezőrendőrségi törvény általában a kert, szőlő, fajsíkola és mező területére vonatkozik, valamint a köztereken és közutakon levő fákra és csemetékre. A temető területén elkövetett lopások és vagyronrongálások tehát a rendes büntetőjogi szabályok szerint ítélendők meg.

100. **Kérdés.** Három kommunista agitátor jelenik meg az egyik községben s kommunista izgatást magukban foglaltató röpiratokat terjesztenek. Közfeltűnést keltő bűncselekmény ez?

Válasz. A bolsevista agitátorok működése, sajnos, folytonos és ma már különös feltűnést nem kelt az, ha egy-egy ilyen agitátort a hatóság lefűlel. Közfeltűnést legfeljebb akkor kelt az ilyen cselekmény, ha a röpirat-terjesztés nagyobb szabású szervezetségre mutat s a röpirat-terjesztők mögött már előrehaladottabb államellenes összekövés rejtezik, vagy ha már a lakosság nagyobb számát nyerték meg eszméiknek s ennek nyomai a lakosság feltűnő izalmában megnyilvánulnak.

101. **Kérdés.** Lövőfegyvert ki lehet-e adni házőrzésre felfogadott olyan egyéneknek, akiknek nincs fegyvertartásra jogosító igazolványuk, sem vadászjegyük?

Válasz. A fegyvertartás a rendészeti szabályok szerint névre szóló jogosítvány, amelyet a hatóság tudta nélkül másra nem lehet átruházni. Ha valakinek névre szóló jogosítványa van a fegyvertartásra s a jogosítvány vadászatra alkalmas fegyverre vonatkozik, közömbös az, hogy az illető egyébként vadászatra jogosult-e vagy sem.

102. **Kérdés.** A járőr idegen vadászterületen ér három vadászt, akiknek mindegyike előkelő egyén, egyikük egyik idegen állam követségének tagja. Van-e a járőrnek valamely különös tennivalója ebben az esetben?

Válasz. Semmi különös tennivalója ebben az esetben a járőrnek nincsen, még pedig annál kevésbé, mert a három vadász elkövette kihágás (V. T. 26. §.) csak magánpanasz alapján üldözhető.

103. **Kérdés.** Milyen tilalomba ütközik a község utcáján éjnek idején való lármázás, kiabálás és dalolás? Éjjeli csendháborításnak minősül-e, ha egy testgyakorló egyesületnek az iskolaudvaron összegyűlt tagjai este 7–8 óra tájban sűrű kurjantások között hólabdával dobálóznak és kergetőznek?

Válasz. Országos érvényű tilalom ebben a tárgyban nincsen. Ezzel a kérdéssel általában helyhatósági szabályrendeletek foglalkoznak s állítanak fel bizonyos tilalmakat. A kérdésben feltett eseteket tehát az illetékes helyhatósági szabályrendelet szerint kell eldönteni.

Nézetünk szerint a testgyakorló egyesület tagjainak a kérdésben leírt magatartása nem esik oly megítélés alá, hogy abban kihágást kelljen keresni, mert az éjszakai nyugalomra szánt idő még be nem állt s mert részükre biztosított zárt területen tartózkodtak.

A járőrnek mindenesetre joga van azokhoz, akik viselkedésükkel zavarják a lakosság nyugalomát, megfelelő figyelemztetést intézni. Ha a lármázók nyilvános helyen csoportosulva vannak s a figyelemztetésre nem hajolnak, a Kbtk. 42. §-ába ütköző kihágás elkövetéséről lehet szó.

104. **Kérdés.** Vadászatra nem használt lövőfegyverek után tartozik-e a tulajdonos illetéket fizetni?

Válasz. A vadászfegyver akkor esik illeték alá, ha tulajdonosa vadászjegyet vált, különben nem. Ez az illeték

mindannyiszor esedékes, valahányszor a fegyver tulajdonosa vadászjegyet vált, mert a vadászfegyver váltásától elválaszthatatlan a vadászfegyver bejelentés, amellyel az illető vadászatot óhajt üzni. Ez a fegyver kerül aztán a vadászjegy vadászfegyver-igazolványába. Az illeték ez után az igazolvány után jár (tehát nem a fegyver után), mert fegyveradó ezidő szerint nincsen.

105. **Kérdés.** Az 1924. évi 5007. P. M. sz. rendelet 7. §-ának 7. bekezdése szerint, ha valaki vadásztársától kölcsönvett fegyverrel vadászik, nem követ el kihágást, ha bebizonyítja, hogy a kérdéses vadászfegyver tulajdonosa ez után a fegyver után megfizette a fegyverigazolvány illetékét a vadászati évre. Nincs-e ezzel a rendelkezéssel ellentétben az idézett rendelet 22. §. 1. bek. a) pontja, amely kihágásnak minősíti az olyan fegyverrel való vadászt, amely nem szerepel az illető vadász fegyverigazolványában?

Válasz. A két rendelkezés egymást kiegészíti s így köztük ellentét nincs. Mindkét rendelkezés felállítja azt a szabályt, hogy vadászni csak a fegyverigazolványban megjelölt vadászfegyverrel szabad. Kivétel az, ha a vadászfegyver igazolványában nem szereplő fegyver után más már megfizette a vadászati évre az illetéket. Természetes különben, hogy minden olyan egyént, aki vadászfegyver-igazolványában meg nem jelölt fegyverrel vadászik, kihágás miatt fel kell jelenteni, mert nem a járőr dolga az, hogy megbírálja: valóban lefizette-e valaki a kérdéses fegyver után az illetéket. Ezt annyival kevésbé köteles a feljelentő járőr vizsgálni, mert az adott esetben bonyolult s nehezen bizonyítható kérdés lehet. Azt azonban helyesen és kötelességszerűen teszi, ha a feljelentett egyén erre irányuló védekezését pontosan belefoglalja jelentésébe.

106. **Kérdés.** A járőr megállapítja, hogy egy nagyobb-szabású betöréses lopásból eredő ékszereket Budapesten az állami zálogházban zálogosítottak el. Megjelenik a zálogházban, hogy a kérdéses ékszereket őrizetbe vegye. A zálogház igazgatója csak oly feltétel mellett hajlandó kiadni az ékszereket, ha az ékszerekre adott kölcsönt és járulékait megfizetik. Mit kell ily esetben a járőrnek tennie?

Válasz. Ilyen esetben legcélszerűbb, ha a járőr megelégszik a zálogjegyek őrizetbevételével, mert így biztosítékot szerzett arra, hogy a kérdéses ékszerek a bíróság rendelkezésére fognak állani. Egyúttal pedig előterjesztést tehet az illetékes vizsgálóbírónak, hogy az ékszerek lefoglalása végett intézkedjék. Erre az utóbbi intézkedésre azért van szükség, mert a zálogintézet szabályai szerint a ki nem váltott tárgyakat bizonyos idő múltán nyilvános árverésen eladják.

Magánjogi értelemben a zálogház igazgatójának igaza van, mert a kérdéses ingóságokat az intézet jóhiszeműen szerezte meg s így a kölcsönösszeg visszafizetésére, valamint a zálogbirtok zavartalanságára irányuló kívánsága jogos.

Megjegyezzük viszont, hogy a Szut. 444. pontja világosan rendelkezik arról, hogy a járőrnek ilyen esetben az ékszerek kiszolgáltatására irányuló kívánsága nem jogos.

107. **Kérdés.** Egy birtokosokból álló vadásztársaság idegen vadászterületen tenyésző rókákra általános tilalmi időben vadászatot rendez, miután ezek a rókák a vadásztársaság tagjainak közeli birtokain károkat okoztak a baromfi-állományban. Az érdekelt vadászbírló a társaság tagjai ellen feljelentést tesz. Elkövelték-e a vadásztársaság tagjai az orvvadászatot s vadászfegyvereiket őrizetbe kell-e venni?

Válasz. A vadásztársaság tagjai a vadászatra jogosított engedélme nélkül tiltott időben vadásztak, tehát elkövelték a Vad. Törv. 26. §-ába ütköző kihágást is. Az előbbi kihágás magánindítványra, az utóbbi hivatalból üldözendő.

A vadászfegyverek elvételére vonatkozólag a Szut. 579. pontjának utolsó bekezdése irányadó.

108. **Kérdés.** Valaki tudomást szerez arról, hogy egy hivatali sikkasztás szabadon levő tettese szökésre tesz előkészületeket. Követ-e el bűncselekményt, ha ezt a tudomását nem jelenti annak a hatóságnak, amely a hivatali sikkasztás ügyében nyomozást folytat?

Válasz. A kérdésben körülírt magatartás nem bűncselekmény. Az illető megakadályozhatta volna a hatóság kellő időben való értesítésével a tettes szökését s így elősegítette a tettes amaz igyekezetét, hogy meneküljön a hatóság üldözése elől. Am ez az elősegítés nem volt közreműködés a tettes szökésében, nem nyilvánult meg cselekvésben s így a bűnpártolás büntetőjogi fogalmával nem azonosítható.

109. **Kérdés.** A vidéken lakó sértett a fővárosban lakó tettesnél, mint kárpitosmesternél 3 lőször-ágybetétet rendel kikötött vételárban. Az ágybetétek szállítása s a vételár kifizetése után a sértett gyanút fog s felbontva az ágybetéteket, megállapítja, hogy az ágybetétekben lőször helyett a sokkal kevésbé értékes atrik (az Észak-Ajrikában tenyésző törpepálma levelrostjaiból készült anyag) van. Az árkülönbség a két anyag közt ágybetétenként 40 pengő. Megállapítja-e a kárpitos eljárása a család tényálladékkát? Ha igen, hol van a bűncselekmény elkövetésének helye?

Válasz. A kárpitos eljárása fondorlat, amely a sértett megtévesztésére alkalmas volt. Kétségtelen az is, hogy a sértett megtévesztésével annak 100 pengőt meghaladó kárt okozott, magának pedig jogtalan vagyon hasznot szerzett. Ezért a kárpitosmester cselekménye a Bn. 50. §-ába ütköző, a Btk. 380. §-a szerint minősülő család bűntette.

Ezt a bűncselekményt két helyen követte el tulajdonképpen a tettes. A fondorlat s a sértettnek tévedésbe ejtése a megrendeléskor, Budapesten történt. Viszont a kár a sértett lakhelyén állt elő, amikor a sértett a kisebb értékű ágybetéteket átvette és a kialakított vételárat kifizette, illetőleg a tettes címére postára adta.

Ha azonban a megrendelés, az alku s a kifizetés is Budapesten történt, az elkövetés helye Budapest.

Az előbbi esetben a bűncselekmény elbírálására mindkét hely törvényszéke egyképen illetékes. A bűncselekmény elbírálása annak a törvényszéknek hatáskörébe tartozik, amelyek megelőzi a másikat az eljárás megindításában.

110. **Kérdés.** Mely bíróság hatáskörébe tartozik a kerítés vétségének elbírálása, minthogy az 1908. évi XXXVI. t. c. (Bn.) a hatáskör kérdését nem említi?

Válasz. A büntető bíróságok hatáskörét az 1897. évi XXXIV. t. c. szabályozza. A 17. §. 4. pontja szerint a kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak azok a vétségek, amelyek a írásbírók hatáskörébe utasítva nincsenek. Minthogy a kerítés vétségét törvény a járásbíró hatáskörébe nem utasította, a hatáskör kérdése az előbb idézett általános szabály szerint önként eldől.

111. **Kérdés.** A földtulajdonos saját birtokán levő róka-lyukban három rókát fog. A vadászatra jogosított ezt megtudván, a rókák bőréért 90 pengő kártalanítást követel a földtulajdonostól? Jogosult-e a vadászatra jogosított követelése?

Válasz. A rókát, mint ragadozó állatot a földtulajdonos saját területén bármikor elpusztíthatja, még akkor is, ha a vadászati jog mást is illet, mondja a V. T. 13. §-a.

Az elpusztításnak eme jogából folyik a földtulajdonos ama szabadsága, hogy a vad bőrét is megsemmisítheti, illetőleg hasznavehetetlenné teheti, mert hiszen ez bent van az elpusztítás jogában. Már pedig ha jogom van valamit elpusztítani, akkor ebből nem származhatik senkinek sem oly joga, hogy tölem kártalanítást követeljen.

112. **Kérdés.** Életbelépett-e az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvénycikk?

Válasz. Ennek a törvénynek 123. §-a szerint a törvény a m. kir. földmivelésügyi miniszter rendeletével megállapított napon lép életbe. Eddig a miniszter ily rendeletet nem adott ki. Valószínű, hogy a törvény végrehajtása tárgyában terjedelmes utasításokat dolgoznak ki s ennek elkészültével történik meg az életbeléptetés.

113. **Kérdés.** Mily jogszabályt sért valamely fegyver eltitkolása?

Válasz. Fegyveradó ezidő szerint már nincsen, tehát a vadászfegyvernek vagy más lövőfegyvernek eltitkolása akkor esik büntetés alá, ha az eltitkolt, a vadászjeggyel fegyverigazolványába fel nem vett fegyverrel vadásznak, vagy pedig az eltitkoló megszegte a fegyverek tartására vagy viselésére vonatkozó szabályokat. Ebben a két esetben pedig a Szut. 379. és 380. pontja szerint kell a járőrnek eljárnia.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Amikor a feljelentő a tettes.

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Három tanulságos nyomozást óhajtánék elmondani. Ezek az esetek annyiban térnek el a megszokott, mondhatni mindennapos bűncselekményektől, hogy itt a csendőr munkáját még maga a feljelentő is megnehezítette, mivel a feljelentéssel önmagáról akarta a gyanút elhárítani; illetve, mint azt a második és harmadik példa mutatja, hamis feljelentéssel, valótlan állításokkal akart anyagi előnyökhöz jutni.

Rendszerint az a helyzet, hogy a sértett, illetve a feljelentő az egyes bűncselekményekre vonatkozólag, a nyomozás bevezetéséhez értékes támpontokat ad, hiszen ő az, akit a bűncselekmény folytán akár közvetve, akár közvetlenül erkölcsi, illetve anyagi károsodás ért s így rendszerint ő a bűncselekmény egyik »főszereplője«. Mint közvetlenül érintett és érdekelt félnek az előadása sokszor döntő fontosságú, mivel nemcsak a bűncselekmény körülményeire, hanem sokszor magára a tettes kilétére vonatkozólag is megbízható adatokkal rendelkezik.

Az alábbi esetekben azonban más a helyzet. A panaszttevők nemhogy a csendőrt fárasztó munkájában elősegíteni igyekeznének, sőt ellenkezőleg, a feljelentésükkel, előadásukkal a csendőrt tévútra iparkodnak vezetni, hogy ily módon bűnös üzemüket leplezhessék.

A gyakorlati életben sokszor kerülhet a csendőr oly helyzetbe, hogy hasonló rosszindulatú és a valóságnak meg nem felelő feljelentésekre, illetve panaszokra kell a nyomozást bevezetnie. Ha a csendőr ily esetekben a kellő szakértelemmel, előképzettséggel, stb. nem rendelkezik, eredményt nem tud felmutatni, s így a feljelentőnek sikerül önmagáról a gyanút el is hárítani, sőt az is előfordulhat, hogy a hiszékeny és a bűncselekmény (vagy állítólagos,

tehát csak kitalált bűncselekmény) kellő mérlegelését elmulasztó csendőr a megtévesztés következtében oly útra téved, mely ártatlan emberek meggyanúsítására is vezet.

Alábbi példákat okulásul és a nyomozás körüli tapasztalatok kibővítéséül közlöm. E példákból láthatja minden nyomozó csendőr, hogy a feljelentés avagy az allítólagos bűncselekmény összes körülményeinek alapos és helyes mérlegelése, nemkülönben a feljelentő előadásának kellő értékére való leszállítása milyen szépen meghozza a kívánt eredményt, az igazi tettes kézrekerítését, tettes hiányában pedig az igazság kiderítését.

Amelyik csendőrnek még nincs meg a gyakorlata a feljelentés elbírálásában vagy pedig amelyik csendőr a feljelentő sokszor meggyőző előadását készpénznek veszi, anélkül, hogy annak alapossága, avagy alaptalansága felől meggyőződött volna, az olyan csendőrt nyomozó szolgálata közben sok fölösleges időpazarlás és kudarc éri.

*

P. Mihály k...i lakos, 50 éves, gyermektelen cukrász, 1917 október 5-én este a k...i örsön jelentette, hogy aznap Ny... városból hazajövet nejét a saját fejszékkel meggylkolva (a fejsze a hulla mellett feküdt a földön) találta. A lakásból 10.000 K. raboltatott el.

Felesége meggylkolása miatt P. Mihály nagyon meg volt törve s viselkedése nagy lelki fájdalomra engedett következtetni.

Az örsparancsnok — ki a panaszttevőt még személyesen nem ismerte — azonnal a helyszínére sietett s ott járőrtársával a helyszíni szemlét a legnagyobb alapossgal és körültekintéssel megejtette. A helyszíni szemle gyilkossággal párosult rablás elkövetése mellett tanuskodott. (A szobában széjjelszórt ruhaneműek, felforgatott berendezési tárgyak, stb. voltak.) A tettes kilétére vonatkozólag a legcsekélyebb nyomot sem sikerült felfedezni.

Az örsparancsnoknak tudomására jutott azonban, hogy P. Mihályéknak magánvagyonuk nem volt. Megállapítást nyert, az is, hogy a panaszosnak adóssága van. Az örsparancsnok azt is megállapította, hogy az elhalt és férje közötti rossz viszonyból kifolyólag napirenden volt a perpatvai.

Ez adatok birtokában az örsparancsnok P. Mihályt vette szemügyre. Nevezett ruházatának alapos megvizsgálása meglepő eredményre vezetett. A mellényen alig-alig észrevehető vérfoltok látszottak; tisztára mosott kezének körmei alatt pedig kevés aludt vért lehetett felfedezni.

Panaszos arra a kérdésre, hogy a vér honnan származik, azt adta elő, hogy malacot ölt s attól szennyezte be magát. A megölt malac tényleg a szobában is volt. Az örsparancsnok azonban P. Mihály szavának már nem adott hitelt, a mellényt őrizetbe vette, a panaszosból lett gyanúsított kezeit kendőkkel bekötözte (nehogy az aludt vér eltávolíttassék) s úgy a mellényt, mint a gyanúsítottat törvényszéki orvosi vizsgálat alá vétette.

Másnap már a törvényszéki orvos megállapította, hogy a mellényen, valamint a kézen levő vér, embervér.

A járőr a nyomozást, további bizonyítékok beszerzése céljából tovább folytatta. Alapos házkutatást tartott, melynek folyamán megállapítást nyert, hogy a gyanúsított a bűncselekményt a hétköznapi ruhájában követte el s e ruha

kabátját s nadrágját a kályhában elégette. A ruha pernyéje a kályhában volt.

A 10.000 K. elrablása kitalálásnak bizonyult, mivel nevezettnek fekvő pénze nem volt.

A gyilkos 6 évre ítéltetett el. A nyomozás 24 óra alatt befejeződött.

*

1925 január 6-án K. Imre h...i kereskedő, a h...i örsön a következőket adta elő:

Aznap 5—6 óra között, midőn egylovas szekerevel D... városba vásárolni s ottani tartozását kiegyenlíteni elindult, egy szintén D...be haladó gyalogos emberrel találkozott az országúton, ki felkérdezkedett a szekere. Így haladtak kettesben egy darabig, midőn egy másik ugyancsak velük egyirányba haladó gyalogos embert értek utól. Abban a pillanatban, midőn e gyalogost utólérték, a szekéren ülő férfi őt az ülésről hátrarántotta, fejére hirtelen pokrócot dobott, azután a másik emberrel őt megkötözték, lábát kötéllel a szekérhez erősítették, erősítették, száját a szekéren volt szalmával betömték, majd puszta kézzel, ököllel összeverték s 7,500.000 koronáját a belső zsebéből kivéve elrabolták. Az egyik rabló pisztolyt is fogott rá azon célzattal, hogy őt lelője, de ezt a másik rabló megakadályozta, sőt az elrabolt pénzből 5 darab 50.000 koronás bankjegyet visszadobott neki, mondván, hogy: »Aprópénzre nincs szükségem!« Ezzel a rablók elmenekültek, otthagya őt összekötözve, száját betömve. Így talált rá H. Gyula t...i lakos, ki aztán kellemetlen helyzetéből kiszabadította.

Ez ügyben a h...i örs egy járőre a nyomozást hamarosan s igen részletesen lefolytatta; az ismeretlen tettesek kilétét azonban nem sikerült megállapítani.

A sürgős pótnyomozást a h...i akkori járásparancsnok helyettes vezette be, az ottani örsparancsnokkal egyetemben, mely alkalommal a tényállás esetleges nem ismert részeinek felderítése végett a sértettet még egyszer igen tüzetesen kikérdezték s a sérülésekre vonatkozólag orvossal is megvizsgáltatták. Nevezetten az orvos semmiféle sérülést nem talált, már pedig vagy a kötelékektől, vagy az ütlegeléstől, esetleg a szájba gyömöszölt szalmacsomótól valami, bármily jelentéktelen sérülést kellett volna konstatálni.

A koronatanu, H. Gyula, ismételt kikérdezésekor pedig azt adta elő, hogy midőn ő a sértettet kötelékeitől megszabadította, a szalma már nem volt a sértett szájában.

A pótnyomozó járőrnek feltűnt ez első látásra lényegtelennek látszó körülmény. Különösen az volt érthetetlen, hogy miért akar a sértett olyan dolgokat is előadni, ami valóban nem történt meg. Az egész rablási eset mindinkább gyanus volt a járőr előtt.

Ezen gyanutól ösztökélve, sértett felesége is kikérdezett arra vonatkozólag, hogy mennyi pénzzel indult el K. Imre a városba. Kisült, hogy csak 2,500.000 koronát vitt magával a panaszos; ez összegnek holszerzését tudta csak igazolni, míg a többi pénzre vonatkozólag hitelt érdemlően nem adott feleletet.

A járőr azt is megállapította, hogy a panaszosnak a rablási esetet követő napokban 8,320.400 korona tartozását kellett volna kiegyenlítenie. Ezek után a panaszos ellen alapos volt a gyanu, hogy a rablási eset csupán kitalálás.

E feltevésében a járőrt megerősítette azon körülmény, hogy a panaszos ellentmondásba keveredett. A pokrócon, amelyiket a panaszosra borítottak, átlátni nem lehetett; így tehát K. Imre azt sem láthatta, hogy az egyik rabló ráfogta volna pisztolyát. A megkötözésre vonatkozólag pedig az sült ki H. Gyula harmadszori kikérdezése alkalmával, hogy midőn K. Imre sürgetésére H. Gyula a két kézfej között elvágta a kötelet, az magától lechullott, oldani

*A nevetőknél boldogabb talán,
Ki szomorú tud lenni igazán. —
A tréfálót Isten nem érti meg,
Imát az égbe csak sóhaj vihet.*

Reviczky.

sem kellett, mivelhogy a kötél nem is volt összekötve (a panaszos nem is tudhatta a saját kezeit összekötözni), csak a csuklók köré volt tekerve.

Mindezeket egybevetve, teljes beigazolást nyert, hogy az egész »rablás« csak kitalálás, melynek az volt a célja, hogy K. Imre a hitelezőiben maga iránt szánalmat keltsen s hogy ily módon tőlük fizetési halasztást szerezzen.

*

1924. évben történt. November hónap egyik vasárnapján X. örsállomástól 12 km.-re fekvő községből egy fiatal-ember az örsön megjelent s az örsparancsnoknak jelentette, hogy aznap virradóra N. kocsmájából a lécekkal elkerített kimérő helyiség bezárt ajtajának kifeszítésével s az ottani szekrényfiók feltörése után ismeretlen tettes 350 korona készpénzt, 2 darab női aranygyűrűt és egy csomó kisebb-nagyobb kulcsot ellopott. Az ellopott pénz között volt 1 darab 100 koronás (mely kissé be volt szakadva), 2 darab 50 koronás, 5 darab 20 koronás (mind-egyik 20 koronás irónnal meg volt jegyezve) s 50 korona értékben különféle ércpénz.

Az eset nyomozására nyomban járőr vezényeltetett ki. A járőr a községbe megérkezve, maga mellé vette a kis-birót, kitől a káros egyénisége, vagyoni állása stb. felől érdeklődött. A biró a kocsmárost igen jó hirben álló s Amerikát járt jómódú embernek ismerte.

A helyszini szemle a legapróbb részletekre kiterjedve megejtetett; de legszorgosabb kutatás dacára sem sikerült mást megállapítani, mint csak azt, hogy a zár feltörését ujjnyi vastagságú rozsdás, gömbölyű vasdarabbal követ-hették el.

Feltűnt azonban, hogy a kocsmahelyiségbe vezető utca-ajtón erőszak nyoma nem volt s így érthetetlen volt, hogy a tettes miképen jött be a söntésbe. Erre vonatkozólag a kocsmáros kijelentette, hogy a tettes valószínűleg még ajtó-zárás előtt belopózhatott a padlásra s onnan — midőn már a háznép lefeküdt — lejövet követte el tettét vagy pedig ő — már mint a kocsmáros — elfelejtette bezárni az ajtót, ami a multban is már többször előfordult.

A káros e kijelentései meglehetősen valószínűtleneknek tünnek fel a járőr előtt, mely azonban a nyomozást tovább folytatta. A további nyomozás során feltűnt a járőrnek, hogy a kocsmahelyiségben egy ágy is állott, melyre vonatkozólag a káros azt mondta, hogy azon a mindeneslány alszik, aki azonban a betörés alkalmával nem hallhatott semmit, mert nagyothalló s mélyen szokott aludni, egyébként is igen szolid, becsületes teremtés, kissé gyengeelméjű, kiről fel sem tétélezhető, hogy valami része volna a dolog-ban. miért is kéri a járőrt, hogy a lány kikérdezését mellőzzék.

Ez ismét gyanus volt a járőr előtt, különösen az, hogy a kikérdezés mellőzését a kocsmáros feltűnően hangsúlyozta.

Miután a kocsmában előzően megfordult összes vásárlók magukat kellően igazolták, a járőr előtt mindinkább gyanus volt az egész lopási história.

A kocsmáros cselédlányát a járőr felhívatta a község-házára s ott a lány kikérdezését megkezdték. Bár a lány valóban nagyothallónak s gyengeelméjűnek bizonyult, a tüzetes kikérdezés folytán kiderült, hogy a lány a kocsmárostól máshová akart elszegődni, a kocsmáros pedig különböző fenyegetésekkel arra akarta rábirni, hogy a jövő évre is maradjon nála.

A járőr némi összefüggést látott a lopás és a cseléd-leány esete között. A kocsmárosnál igen alapos házkutatást tartott, mely házkutatás egyszerre fényt vetett az egész titokzatos ügyre. Ugyanis a kocsmáros egyik ládjában a sok ruha alatt, a láda fenekén megtalálták az eltűnt pénz-összeget, a gyűrűket s a kulcsosomót. A »káros« mindezt

látva, beismerte, hogy a »betöréses lopást« ő eszelte ki. Ugyanis a cselédlány el akart tőle menni. A kocsmáros a leánnyal igen meg volt elégedve, mert az olcsó bér mellett szolgált és jó munkaerő volt. A lány elmenetelét másképen nem tudván megakadályozni, megfenyegette, hogy ha valóban elmegy, hivatja a csendőröket s őt (már mint a mindenest) feljelenti lopásért. A kocsmáros ugyanis arra számított, hogy a gyengeelméjű cseléd a csendőrök láttára megijed s a fenyegetés hatása alatt visszamarad szolgálni.

Hogy a csendőröket a házához csalhassa, találta ki a kocsmáros a lopási esetet s rejtette el a pénzt stb. Arra persze nem is számított, hogy a gyengeelméjű szolgáló-lány nem fog megijedni a csendőröktől s az egész ügyre világgosságot fog deríteni.

*

Három eset, midőn a feljelentő ellenlábasa a nyomozó járőrnek s azt munkájában nemhogy segitené, sőt ellen-kezőleg —: hátráltatja.

A csendőr legyen mindig elkészülve, hogy olyan fel-adatok elé lesz állítva, melyek megoldásához a veleszületett rátermettségen, ügyességen kívül jó emberismeretre, józan ítélőképességre, szellemi fölényre van szüksége.

Az előző példában szereplő cukrász még malacot is ölt, hogy talán a gyanus vérfoltokra magyarázattal éljen; azt a ruháját, melyben a feleségét meggyilkolta, elégette stb.

A második példában is szépen és részletesen kieszelte a kereskedő a rablási esetet. A tettes gáláns volt, 50.000 koronásokat még vissza is dobott neki, mondván: »Apró-pénzre nincs szükségem«. Gondoskodott K. Imre korona-tanuról is, — ki »kötelékeitől« megszabadította.

A kocsmáros esetében pedig a pénz és gyűrű mellett kulcsosomó is eltűnt, hogy így valószínűbb legyen a »lopás«. Csupán a 350 koronának az ellopását mindennapi esetnek találja a kocsmáros, tehát kulcsosomóról és megjegyzett bankjegyekről is beszél.

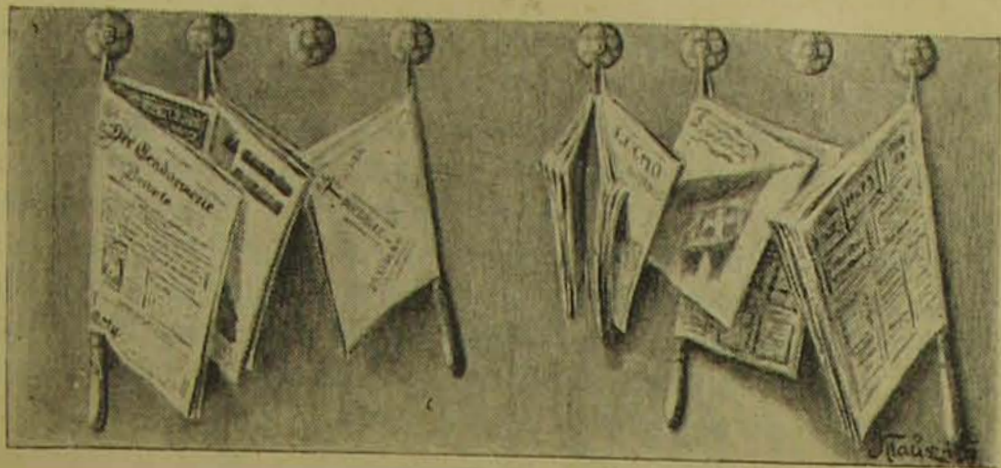
Ezek mind oly körülmények, melyek feltétlenül alkal-masak arra, hogy a hiszékeny csendőrt megtévesszék s a nyomozás fonalát helytelen irányba tereljék a »sértett« vagy »káros« örömeire.

A nyomozó csendőrnek kétségtelenül az a legnagyobb kudarca, ha félrevezetik, ha enged a jóhiszeműségének s mintegy hagyja magát irányítani, befolyásolni. Sok ember olyan biztos fellépéssel s meggyőző érvekkel rendelkezik, hogy sokszor bizony képes egy jól kiképzett s kellő alapos-sággal, gyakorlattal s éleslátással rendelkező idős csendőr felfogását is megingatni. Olyan csendőrrel szemben pedig, ki mindezen tulajdonságokkal nem rendelkezik, bizonytalannal könnyű munkája lesz a hamis feljelentőnek, különösen akkor, ha apró részletre is kiterjeszkedve, akként rendezi meg az »bűncselekményt«, hogy annak minden valószínűsége fen-forog.

A Szut. idevonatkozólag igen értékes és régi gyakor-lati elveken alapuló útbaigazításokat ad. A 398. pont impe-rative kimondja, hogy: »A nyomozás megindítása előtt alapos tájékozódást kell szerezni a feljelentésben foglaltak valószínűsége és megbízhatósága felől...«

Ez alatt az értendő, hogy a nyomozásba való bele-mélyedés előtt meg kell állapítanunk, hogy vajjon forog-e fenn valóban bűncselekmény s ha igen, a feljelentéssel élő egyénnek nem áll-e érdekében a nyomozás helytelen irányba való terelése.

Ha e kérdést teljes mértékben tisztáztuk, úgy csak ez esetben mélyedjünk bele a bűncselekmény körülményei-nek kibogozásába; ellenkező esetben pedig — vagyis midőn tudatos félrevezetésről van szó — az állapítandó meg, hogy vajjon mi érdeke fűződött a feljelentőnek a hamis jelentéshez.

LAPSZEMLE.

(Olaszország.) *La fiamma fedele.*

1929 május.

A szerkesztőség a tavaszi füzetet különös gonddal állította össze; »a tavasz illatos rózsáit« mind belegyűjtötte. Ennek a szándéknak megfelelően *Gualtiero Guatteri* a tavaszról és szerelemről ír cikket, melyet klasszikus képekkel és idézetekkel tarkít.

A »*Corriera della Sera*« (széra) olasz estilap nemrég értékes cikket közölt az orgazdáról. Az orgazda sokkal veszedelmesebb, mint a tolvaj, mert rendszeren nem kerül kézre. Száz megbüntetett tolvajra alig jut egy megbüntetett orgazda, mert a tolvaj csak akkor árulja el, ha érzi, hogy az orgazda becsapta. A szerkesztőség teljes terjedelmében közli a cikket, melynek főpontjai a következők: Hogyan dolgoznak a sötétben a tolvajok segítőitársai? A munka megkönnyítése, munka ékszerekben, az ismertetőjelek megváltoztatása, az üzlet technikája.

A lap a következő füzetet a *rendőrség technikájának* fogja szentelni, melyben a következő témákat ismerteti: 1. A Camorra (Kamorra, délolasz gonosztevő szövetség), 2. pénzhamisítás, 3. mérgek, 4. szimpatikus (titkos) tinták.

Prosperi Carola novellát ír *Sebastiano* (Szebasztiano) bosszújáról. Mint szolga belészeret egy kis árvaleányba, aki a kastélyban szolgál s aki később a gazda szeretője lesz. *Sebastiano* elmegy csendőrnek. Egy zavargás alkalmával megvédi a házbelieket a csöcseléktől. A leány felkeresi a fején és az arcán megsebesült csendőrt és megkérdi: »Úgy-e, azért védtél meg engem, mert még mindig szeretsz.« »Nem«, hangzott a felelet, »hanem mert kötelességem volt«.

Merlo Luciano (Lucsáno) tábornok megtörtént esetet ír le »*Spoletta*« vagy »*Láttál sisakot*« cím alatt, abból az időből, amikor az altisztek titokban gyűléseztek és »határozataikat« a hadügyminiszternek sürgönyözgették. Egy csendőrszakasz parancsnoka hihetetlen gyorsasággal tett a városban tartott ilyen titkos gyűlésről jelentést és számszerint megnevezte, hogy hány altiszt volt a különböző téggyvernemekből jelen azáltal, hogy az illető helyiség pincéjét kikérdezte, hogy mit látott a fejükön?

Bettin Giovanni (Dzsováni) a csendőrök, pénzügyőrök és feketeingesek (fascisták) testvéries összműködéséről ír.

Sapora Vincenzo (Szapóra Vincsenczo) hadnagy a csendőrségnek tömegekkel szemben való szolgálatáról értekezik. Tudományos alapon foglalkozik a tömeg pszichológiájával, amely sajátos természeti törvények szerint gondolkodik, érez és cselekszik, teljesen eltérően attól, ahogy az egyes ember gondolkodik, érez és cselekszik. A tömeg bármely irányban rendkívül könnyen befolyásolható, csak érteni kell hozzá. Szerző az összes írókat felemlíti, akik tömeglélektannal foglalkoztak; idézi jellemző mondásaikat és elmond egyes jellegzetes eseteket a tömegszuggerációról. A férfiak befolyásolhatóságáról egy angol tanár kísérlete különösen feltűnő: Egy gyülekezésben a szag gyors terjedéséről beszélt és kérte a jelenlevőket, hogy emeljék fel kezüket, amint a szagot érzik. Ezzel néhány cseppet öntött kis üvegből a zsebkendőjére és azt meglobogtatta. Már 40 másodperc alatt a legtöbben felemelték kezüket, sokan el akartak menni, nehogy rosszul legyenek a »rettenetes bűz«-től, pedig a kiöntött folyadék nem volt más, mint tiszta víz. Az asszonyok tömegben még sokkal jobban befolyásolhatók annyira, hogy minden szeméremérzetüket elvesztik. Például felemlíti 1920-ban Anconában lezajlott zavargásokat, ahol a feldühödött nők az utcai harcokban elesett *Cristallini* csendőr holttestét végig hurcolták a városban.

Monga Ettore pénzügyőr az állatokat veszi védelmébe és felszólal érdekükben. Különösen a madarakat, amelyeket tudvalevően az olaszok nagyban pusztítanak. A szerkesztő ezüst éremre ajánlja a munkát az állatvédő ligának.

C. M. a csendőrség Brennerhágó vidékén állomásozó légiójának jelentőségét ismerteti. Leírja az évente ismétlődő siversenyt, melynek győztese az idén a Bolzano-i (Bolczáno) csendőrszázad járőre volt.

Április 30-án *Zeki pasa*, a török csendőrség parancsnoka látogatást tett a római olasz csendőrlégiónál.

Garimberti Remigio (Remidzso) »Vallás és haza« cím alatt a legújabb történelem világításában mutatja be a Szentszékkal való kibékülés mély fontosságát.

A szerkesztőség két könyvet ajánl a csendőröknek megvételre:

Az egyik *Filiberto Emanuel*, a Savoya-dinasztia megalapítójának története;

a másik »Közigazgatási kézikönyv« a csendőrség számára.

A melléklet a Savoya uralkodóház történetét megörökítő gyűjtőmunka II. sorozatának I-ső füzetében *Carlo Alberto* történetét tartalmazza.

—0—

(Franciaország.) *Revue de la Gendarmerie.*

1929 május, 15. szám.

Béhague (Beág) dr., a francia országutakon felállított mentőállomások bizottságának elnöke, ismerteti a mentőállomások működését. Az ismertetés Angliát állítja szembe a francia viszonyokkal. Angliában az autóvezetés nincs képesítéshez kötve, de sokkal több is a baleset. A felállított mentőállomások szükségességét bizonyítja, hogy évente minden útkilométerre egy sebesült jut és majdnem minden mentőállomásra egy halott. Szerző leírja a mentőállomások elhelyezését, jelzését, anyagát, hatásuk kiterjedését, orvosi- és mentőszemélyzetét. Az állomások mozgó segélynyújtásra is be vannak rendezve. Egyelőre a »Touring Club« által rendelkezésre bocsátott 6 mentőautót osztották be az úrendészet szolgálatával megbízott csendőrségi állomásokhoz. A mentőszemélyzetet központilag kiképezték és a kocsikat mentőszekrényvel látták el. A turista-egyesület és a Vöröskereszt segítségével egyelőre 895 mentőállomást vettek ki látásba az utak mentén, mely szám idővel 1000-re lesz emelve.

*** jelzésű cikk magyarázza a csendőrség fontos és hasznos szerepét a hivatásos katonák állományának kiegészítésénél. (Ami nehezen megy, mert a hivatásos altisztek csak közepesen vannak ellátva.)

Armangué (Armangé) százados a próbacsendőrök kiképzéséről és erkölcsi irányításáról értekezik. Fejtegeti, hogy a különböző felfogások között melyik a legjobb rendszer? A kiképzésnek többféle célja van és pedig: 1. értelmi és technikai, 2. katonai, 3. fizikai, 4. erkölcsi. A bevezető közlemény az értelmi kiképzést kezdi magyarázni. Az is egyelőre csak a csendőr írásbeli kiképzésére szorítkozik. (Folytatása következik.)

Plique (Plik) tábornok folytatja az előbbi füzetben megkezdett történelmi közleményt a régi »*Maréchaussée*« (Marésosszé = útsendőrség) intézményről. A folytatás tisztán a Berry vidékén felállított egyes osztagok működési idejével és állományával foglalkozik.

A *Krónika* rovat a következőket tartalmazza:

I. *Bourmeaux* (Burmó) százados mint a csendőrszázad parancsnoka, melynek körzetében Foch (Fós) tábornagy birtoka feküdt, ahol az elhunyt évente hosszabb ideig tartózkodott, elmondja a nagy katonáról szóló adomákat, mondasait, tetteit.

II. *Néhány szám*, vagyis az 1928. év mérlege. Statisztikai adatok a csendőrség tevékenységéről, a végzett nyomozások, elfogások stb. számairól.

III. *Ruel H.* (Rüel) százados leírja a tavaszi párisi nagy löversenyen szerzett benyomásait, valamint a csendőrség résztvételét a versenyen, akik több, sőt köztük egy 1-ső díjat is nyertek.

IV. *Ferrandi Lucie* (Lüsz) kritizálja a párisi löversenyterén tartott lőkép- és szoborkiállítást, melynek lakonikus címe: »Búcsú a lőtől«.

»Különböző« rovatban *Dubled* (Düblé) százados érdekes korpépet fest a Pyreneusok vidékén fekvő Roussillon (Rusziljon) tartományról. A középkorban ott csak pénzbüntetést ismertek; gazdag ember kénye-kedve szerint garázdálkodhatott. A büntető törvénykönyv — inkább árjegyzék — igen egyszerű volt: egyszerű lökés 2 sous, föllökés 3, véresre kaparás, pofon, hajhúzás egy kézzel 5, két kézzel 10, ökölcsapás, rúgás, ködobás 10, ha emellett vér folyt 20, földhözvágás 15, szakállráncigálás, arcuköpés 20, lóról ledobás 40, csonttörés 50 sous. Egy végtag vagy szem elvesztését 100, egyszerű gyilkosságot 300, szerzetes meggyilkolását 400, papét 600, püspököt 900 sousval büntették. (1 Sous [szü] = 1 mai fillér!)

Az agyvelő munkája.

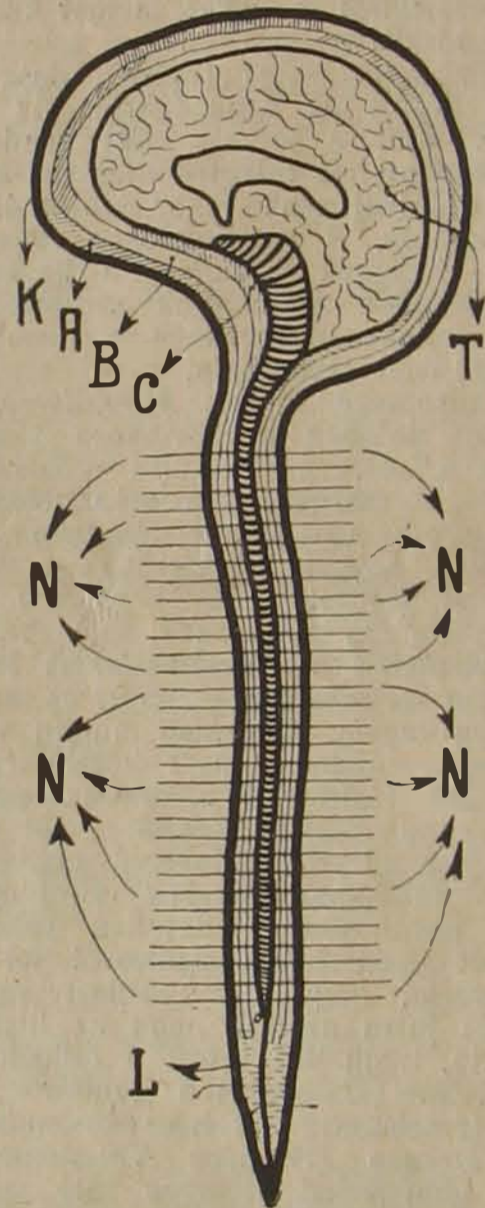
Az emberi test a legbonyolultabb szervezet, a legcsodálatosabb gépezet, amelyhez hasonlót az emberi tudás sem eddig és valószínűleg ezután sem tud sohasem megszerkeszteni. A mindennapi életben még csak hasonlatot sem találunk a csodálatos emberi szervezet jellemzésére. Még a legkomplikáltabb masina sem hasonlítható az emberi testhez. Bár igaz, hogy akár csak valamely gép, épp úgy az emberi test gépezete is egyre lassabban és lassabban jár, majd végül megáll. Ez a megállás pedig egyenlő a halállal. Az is igaz, hogy úgy az emberi, mint a gépmunka egyaránt rengeteg tárgyat, hatalmas épületeket, gyárakat, vasutakat, stb. tud teremteni. Egyet azonban nem tud a gép. Nem tudja saját magát, a saját testét, szerkezetét újra építeni. Neki nincs saját magát pótló, erősítő, továbbfejlesztő képessége. Pl. a munkába állított legcsodálatosabb gép sem képes tökéletesedni, erősödni, avagy növekedni. Ezzel szemben az emberi test, mialatt egyre dolgozik, az alatt munkájával ez a test maga is egyre szebb, erősebb, tökéletesebb, fejlettebb lesz.

Előző cikkeimben már megemlékeztem az emberi testnek néhány legfontosabb működéséről, így a szív munkájáról, a vérkeringésről, a lélegzésről, a táplálkozásról, a látásról, a hallásról, testünk bonctani viszonyairól, a fogazásról. Ezen bonyolult berendezéseken, működéseken kívül van azonban a testünknek még számtalan más berendezése, működése is, amelyeknek természetesen mind-mind összhangban, egymással hajszálpontosan összedolgozva kell működniük. Hogy pedig ez az életet jelentő összműködés mindenben és mindenkor meglegyen, arról egy központi hatalom, az agyvelő gondoskodik. Összes életműködésünk minden megnyilvánulását, tehát a szívünk munkáját épp úgy, mint a lábujjunk megmozdítását egyetlen központ, az agyvelő dirigálja. Minden mozdulatunk, minden cselekedetünk és gondolatunk ennek a központnak van alárendelve. Ha ez a központ nem működik, akkor csakhamar az alárendelt berendezések: a szív, a tüdő, a szem, a fül stb. egymás után örökre beszüntetik a működésüket. Olyan forma a működését beszüntető agyvelő szerepe, mint mikor pl. egy nagy gőzgép kazánja szétrobban és ezzel oda van a hajtóerő. A gép lendítőkereke egy ideig még tovább forog ugyan és forgásával még a többi kerekeket, szijakat és más alkatrészeket is mozgásban tart. De ez a mozgás egyre lassúbb lesz, a kerekek már rendetlenül járnak, majd külön-külön megállanak és a hatalmas gép megszűnik működni. Amikor agyvelőnk már megszűnt dolgozni, az izmok, a belek, a szemek, a tüdők stb. még egy ideig, habár rendszertelenül, de mégis még tovább dolgoznak. Legutoljára áll meg a szívünk, ez marad legtovább hű hozzánk. Ezért a közismerten és általánosan használt »utolsó leheletig« kifejezés nem helyes, sokkal helyesebb és igazabb ehelyett az a jó magyar kifejezés, hogy: »Szívünk utolsó dobbanásáig«.

Az egész életünket, a gondolatainkat, cselekedeteinket, minden munkánkat és mozdulatunkat, az akaratainkat és érzelmeinket szabályozó agyvelő a koponyánkban, illetve

a gerincvelőnkben van elhelyezve. A gerincvelő már csak folytatása az agyvelőnek. A fő-fő centrum mindig maga az agyvelő marad. Csak természetes, hogy a Teremtő ennek az agyvelőnek a védelméről a lehető legjobban gondoskodott. Az agyvelő valóban az igen erős koponyacsontok által alkotott üregben van bezárva. Ezen csontok felszakítása nélkül megközelíteni egyedül és kizárólag csak a szemgödörökön keresztül lehet, amennyiben a szemüregen át kötötűvel vagy más hasonló vékony pálcikával egyenesen bele lehet jutni az agyvelőbe.

A nem is olyan régi időkben, amikor még a boncolás nem volt annyira tökéletes, mint ma, sokszor előfordult, hogy gyilkossági szándékból a szemgolyó alatt hegyes kötötűvel beleszúrtak az elbódított, leitatott áldozat agyába s ott a kötötű ide-oda való tolásával agyroncsolásokat végeztek. Az óvatosan kihúzott kötötű nyomán pedig alig maradt vissza valami külső áruló jel. Ha meg maradt volna vissza, azt a részeg állapotban való elesésre fogták rá.

K = koponyacsont
A-B-C = három folyadékréteg
T = agytekervények
N = a 31-31 idegpár
L = szabad gerincvelő folyadék

Hogy azonban a puha agyvelő az esés, ütés, ugrás, szaladás, stb. alkalmával a kemény koponyacsontokhoz való odaütődések által meg ne rázódjon, avagy meg ne sériüljön, erről az isteni bölcsesség a következőképpen gondoskodott:

1. Az agyvelőt a koponyacsontokon belül még három, egymástól különálló burkok veszi körül, amely burkok, mint külön tokok védik az agyvelőt.

2. A burkok sem a koponyacsontok belső felszínével, sem pedig egymással nincsenek összetéve, összenöve, hanem üres tér van közöttük. Az agyvelő tehát hasonló ahhoz a zsemlyéhez, amelyre egy üvegburát borítottunk és most erre a burára még egy nagyobb burát helyezünk, majd pedig mindkét burára még egy külső harmadik legnagyobb burát borítottunk.

3. A burkok közötti réseket tiszta savós folyadék tölti

ki (A., B., C.). Az agyvelő és a gerincvelő tehát mintegy úsznak ebben a három folyadékban. Ez a három, egymástól elkülönített folyadék réteg főleg arra szolgál, hogy az agyvelőt érő minden rázóást, odaütődést pufferok módjára felfogjon, illetve tompítson.

A nagy agyvelőnek egyenes folytatása a gerincvelő, amely szintén erős csontok, a csigolyák, a három burok és a három folyadék réteg védelmeznek meg a külső behatások ellen. A gerincvelő kisujj vastagságú velőrész, amely hegyes csúcsban végződik a keresztcsont felett 4—5 harántujjnyira. Tehát a gerincvelő nem tölti ki végig a csigolyák által alkotott gerinccsatornát, hanem a csatorna alsó végében 4—5 ujjnyi részt szabadon hagy. Ezt a részt (L.) cystemának nevezzük, azért, mert csak tiszta folyadék van benne. Ennek a kis cystemának rendkívüli fontos szerepe van, mert különféle igen fontos vizsgálatok céljaira (a vérbetegség biztos megállapítása) vagy pedig a nagy agybeli nyomás csökkentése céljából (gutaütés) ebből a kis csatornarészből vesszük a gerincvelő folyadékot. Ugyancsak ide fecskendezzük be az erztelenítő oldatot akkor, ha pl. veséken, a lábakon akarunk altatás nélkül operálni. Egyébként az agyban és a gerincagyban lévő összefolyadék mindössze csak 200 gr.

Úgy az agyvelőben, mint a gerincvelőből számtalan idegszál indul ki a testünk jobb- és balfelébe. Az agyvelőt tehát egy hatalmas város telefoncentrumának lehet tekinteni, amely centrumból a város minden egyes házába egy-egy fővezeték jut. Ezen fővezetékéből a ház minden lakásába még egy-egy külön drót is megy. Ezenkívül a fővezetékeknek mindegyike a belőle kiinduló oldaldrótok segítségével útközben még az összes többi házak drótjaival is össze van kapcsolva. Testünk telefondrótjai, az idegszálak, szintén össze-vissza járnak az emberi test legkisebb és legelrejtettebb részeit is, mialatt útközben egymáshoz is számtalan elágazódást, összekötő szálakat küldenek. Tehát ezen számtalan oldalág révén minden idegszál a többi ideggel is kapcsolatot, érintkezést tart fenn. Hogy összesen mennyi idegszálunk van, azt természetesen lehetetlen megmondani. Azt azonban pontosan tudjuk, hogy az agyvelőből 12 pár, a gerincvelőből pedig 31 pár vastag fő idegszál fut ki. Tehát a testünk jobbfelét 43, a balfelét szintén 43 főideg látja el, vagyis a bennük jutó főidegek száma összesen 86. Minden idegszál teljesen olyan, mint az átvágott telefondrót. Maga a főideg kívülről a megfelelő szövetrel teljes tökéletesen el van szigetelve. A főszigetelőn belül számtalan vékony idegszál fut, amelyek, mint a telefondrótok, szintén el vannak egymástól szigetelve. Ugyancsak a telefon módjára itt is az ilyen egymástól külön is elszigetelt vékonyabb idegszálak együttesen adják a fővezetéknek, vagyis a főideget. Pl. az agyból a kézbe elinduló főideg természetesen egyre vékonyabb lesz, mert útközben számtalan ág kiválik belőle és mint önálló ideg megy valamelyik testrészünkhöz, mert csak így válik lehetségessé, hogy a csuklónkat, minden ujjunkat akarunk szerint még külön-külön is többféleképpen is mozgatni tudjuk.

Ha ugyanis az egymás mellett futó, avagy egymás útját keresztező telefondrótok selyemmel, vagy más szigetelővel nem volnának izolálva, akkor az egymással való érintkezés alkalmával vagy rövidzárlat támadna, vagy pedig a drótban futó áramok annyira zavarnák egymást, hogy a zenét, a beszédet, stb. nem lehetne érteni. Nagyon jól ismerjük ezt a zavart a telefonálások, a rádióhallgatások alkalmából. Ugyanilyen súlyos zavarok támadnak a testünkben akkor, ha idegeink valamilyen okból nincsenek jól elszigetelve. Ilyenkor ugyanis az agyvelőből küldött parancs útközben egy teljesen más rendeltetéssel bíró idegre is áttevődik és ebből igen zavaros cselekedetek keletkeznek. Az emberi ideg rossz elszigetelésének nagyon szép, de igen szomorú példáját látjuk az utcákon, a gerincvelő sorvadásban

szerveneknek a járásánál. A gerincvelő sorvadást a vérhaj (lues) okozza. A vérhaj egyik később, 10—15 év múlva jelentkező súlyos utókövetkezménye az, hogy az idegszálakat bevonó, azokat körülvevő szigetelő szövet (mint a telefondrót a selyem) annyira elsovad, hogy az idegszálak egyrésze kisebb-nagyobb szakaszon csupaszsá lesz. Így a szigetelőjüktől lecsupaszított idegek ezeken a helyeken érintkeznek. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy a rajtuk futó izgalom, parancsok, érzések, stb. ezeken a csupaszsá helyeken egymásra átfutnak, amiből a leghetlenebb mozgások, cselekedetek támadnak. Ezért dobálják annyira össze-vissza a lábukat az utcán, csak nehezen vagy csak segítséggel járó tábeses (gerincvelő sorvadásos) betegek. Csak figyeljük meg, hogy ezeknél a betegeknek az agyvelőnek a lábak felemelésére és előre tevésére küldött parancsára még mennyi sok fölösleges, céltalan és lehetetlen egyéb mozgásokat is végeznek a lábuk.

Rendkívül fontos körülmény, hogy ugyanannyi ideg vezet az agyból pl. a lábunkba, mint a lábunkból az agyunkba. Tehát az idegszálak egyik fele parancsokat, izgalmat visz ki az agyból a test egyes részeibe, míg a másik fele a külvilágban érzett, hallott, látott izgalmat hozza az agy tudomására. Pl. az agynak utasítására felemeljük és odébb tesszük az egyik lábunkat; ez a parancs az agyból a lábhoz futó idegdronon jut a lábhoz. Ennek az ellenkezője, ha a nyugodtan kinyújtva tartott, mozdulatlan lábunkat pl. valami megcsípi. Ekkor a fájdalomérzés a lábunkból az agy felé futó másik idegszálon bejut az agyba, amire az agyvelő parancsot ad a láb elrántására. Minden egyes cselekedetünket, mozdulatunkat tehát ezeken az idegszálakon keresztül, mint valami telefondrótokon, dirigálja az agyunk. Hogy az előbbi hasonlatnál maradjunk, lábujjunk megcsípésekor keletkezett fájdalomérzés végigfut az érző idegszálon és megérkezik az agyvelő fájdalomérző központjába. Mivel pedig a megcsipett láb elrántása a cél, ezért a fájdalomérző központ egyenesen a megfelelő helyre, a mozgató centrumba küldi át a fájdalmat okozó izgalmat. Erre a mozgató központ a belőle kiinduló mozgató idegszálon kiküldi a parancsot a megfelelő izomhoz. Az izom erre a parancsra összehúzódik és visszarántja a lábat.

Milyen hosszú és bonyodalmasnak látszik ez az elmondott szolgálati út és mégis a valóságban a megcsípéstől számítva, milyen gyorsan tudjuk a lábunkat visszarántani. Kérdés, hogy milyen gyors ez az idegizgalom, milyen gyorsan jut végig az agyvelő parancsa az idegszálon? A tudomány ezt is megmérte, ma már azt is tudjuk, hogy az emberi idegszálon az izgalom, illetve a parancs egy másodperc alatt átlag 40 métert tesz meg. Egy perc alatt tehát két és fél kilométert, ami nem is olyan nagy gyorsaság. Ha tehát olyan magasak volnánk, hogy a lábunkujja 40 méterre volna a fejünktől, akkor a megcsípéstől számítva, két másodperc múlva rántanánk csak vissza a lábunkat, ami már elég hosszú idő. Egy másik példa: Ha a karunk olyan hosszú volna, hogy a mutatóujjunkkal az égboltozaton meg tudnók érinteni a forróan izzó nap korongját (a földtől a nap 148 millió kilométerre van), akkor a fájdalom csak 118 év múlva érkezne meg az agyunkba és így a megégetett kezünket csak (118 + 118) 236 év múlva kapnánk el a tüzes nap korongjától. Vagyis 236 év kellene ahhoz, hogy a fájdalomérzés a 148 millió kilométer hosszú karunkon a napból az agyvelőbe érkezen és onnan megint visszafusson a parancs a mutatóujjunkba, hogy azt kirántjuk a tűzből. A valóságban tehát soha sem rántanók vissza. Minden egyes idegszál önállóan, a szomszéd idegszáltól teljesen függetlenül dolgozik. Ebből következik, hogy az elromlott, elpusztult idegszálakat a szomszéd idegszál nem tudja helyettesíteni. Mi lesz tehát annak a következménye, ha pl. a lábunk főidegét átvágjuk?

Teljesen ugyanaz lesz, mintha a telefondrótot vágjuk át.

Megszűnik minden kapcsolat a lábunk és agyvelünk között és a lábunk szinte idegen testté válik a számunkra. Nem tudjuk többé mozgatni, előre-hátra emelni. Úgy fogjuk magunk után vonszolni, mint valami hozzánk kötött idegen hústömeget. Megszűnik benne minden érzés, lehet szűrni, vágni, égetni, abból mi nem fogunk érezni semmit. Bár a vérkeringés, ezzel együtt tehát a láb táplálása is teljes egészében megmarad, mégis az ideg átvágása után hosszabb-rövidebb idő múlva a láb teljesen elsorvad, egyszerűen leszárad, esetleg lerothad a testről. Ritka szerencsés esetben, ha az átvágott, elszakadt idegvégék egyúttal nem roncsolódtak el és elég közel is vannak egymáshoz, akkor az ideg néha összenő és utána, ha nem is teljesen, de nagy részben újra visszatérhet a normális állapot.

Mint mondtam, a testünk minden idegszála felett az agyvelő az egyedül uralkodó központ. Meg kell azonban említenem, hogy mint mindenben a világon, úgy itt is vannak kivételek. *Vannak ugyanis szerveink, amelyek bizonyos fokú önállósággal, autonómiával rendelkeznek, amelyek tehát nincsenek az agyvelőnek közvetlenül alárendelve.* Ezeknek a szerveknek teljes önkormányzatuk van, az agyvelő csak erős akarattal, sokszor a legnagyobb terrórral tud csak ebbe az önkormányzatba beleavatkozni. Az egyes szerveknek erre a teljesen önálló működésére okvetlen szükségük is van, mert hiszen pl. ellenkező esetben elmebetegeknél, álomban, részegségben, eszméletlenségben a szívünknek, a tüdőknek, stb. akaratunktól függetlenül is tovább kell dolgoznia. Ilyen önállósággal rendelkező szerveink a következők:

1. A gyomor, a belek, a hólyag működése. Az erős görcsöket, a hányást, a hasmenést, a székelést és vizelést a legnagyobb nehézséggel is csak ideig-óráig tudják ezek a szervek az agyvelő akaratára visszatartani. Ez a gátló agybeli hatás hiányzik pl. az állatoknál, amelyek szükségletüket ott végzik el, ahol éppen az inger eléri őket. (Ilyen a részeg ember is.)

2. Az ereknek önálló idegeik vannak. Ezen idegek parancsára az erek hol kitágulnak (elpirulás), hol nagyon megszűkülnek (elszűkülés).

3. Részben önálló a szemnek és a fülnek működése is, amikor akaratunktól függetlenül is meglátjuk és meghalljuk mindazt, ami körülöttünk történik.

4. A lélegzés, de különösen a szívünk örökös működése szintén teljesen önállóan történik.

Természetesen mindezek az életműködések indirekt mégis csak az agyvelő befolyása, vezetése alatt állanak. Agyi befolyás, agyvelői vezetés nélkül a szerveink mind belepusztulnának a nagy függetlenségükbe, mert csakhamar össze-vissza, céltalanul működnének. Elmebetegségben, álomban és részeg állapotban az agyvelő működése nincsen teljesen felfüggesztve, hanem csak többé-kevésbé le van fokozva. Ilyenkor a központi vezetés nagyon hiányos, az akarat gyenge, ezért pl. a részeg ember nagyon közel van az állathoz. Az agyvelő vezető szerepe ilyenkor nagy részben megszűnik, nagy lesz a függetlenség, a szabadság, felszabadulnak az indulatok s a részeg ember olyan dolgokat követ el, amikért megbüntetik, amelyek miatt józan állapotban nagyon is szégyenkezni fog. Ugyanezen okból kerülnek a gyógyintézetekbe az elmebetegek.

A mindennapi életben pl. állandóan halljuk a következőket: »Saját fülemmel hallottam«, hogy »Saját szememmel láttam«, hogy »Fáj a lábam ujja«, »Fáj a fogam«, hogy »Viszket a térdem«, stb. stb. Pedig a valóságban mindez nem így van. Mert amint telefonálás alkalmával nem a fülünkre tett kagylóból, hanem valahonnan a központból dróton jön hozzánk a hang, épp úgy a valóságban mindent

az agyvelünk lát és hall; az agyvelőben van a fájás és a viszketés, nem pedig a jelenségeket, érzéseket felfogó szemben, fülben, bőrben stb. Igen jellemző példa erre a következő: Ha pl. valakinek a lábát akár a térd fölött is le kellett vágni (amputálni), akkor ez a beteg még hetek, hónapok, sőt évek múlva is ugyanazon lábán rheumáról, tyúkszem fájásról panaszkodik. Éjjel-nappal bármikor odakap a lábfejéhez, illetve annak helyére, hogy a viszkető lábujját megvakarja, avagy visszarántja a nem létező lábát, azért, mert érzése szerint valami megcsipte a talpát. Egy másik mindennapi példa: Koponyasérülések után a fülek, a szemek teljesen épek maradtak, a sérültek látnak, hallanak. És mégis az egyik hall minden szót, de azokat nem érti meg, emellett ő maga rendesen tud beszélni. A másik mindent lát, de nem tudja megmondani, hogy mit lát. A harmadik koponyasérült teljesen ép szemek mellett a sérülés napjaitól a látásából pl. 40 éven át szerzett minden tudását elvesztette, tehát látja pl. a betűket, a házakat, embereket, de nem tudja azokat a nevükön nevezni. Egy másik sérültnél hasonló lehet a helyzet a hallással. Némelyik koponyasérült teljesen felgyógyul, de teljesen elfelejtette az írást, pedig a kezével még utánózni is tudja azt, csak nem tudja leírni a betűket.

És végül ezer és százezer esetben minden nap láthatjuk, hogy sérülés vagy gutaütés következtében megszűnik a beszélőképesség, vagy pedig megbénul az egyik kar, az egyik láb, avagy egyszerre ugyanazon oldali kar és láb stb. Ezek a bénulások sok esetben pár hónap alatt teljesen meg is gyógyulnak. Mindezek és sok-sok más fel nem sorolható példák arra mutatnak, hogy a látásnak és hallásnak, a beszédnek és írásnak, végtagjaink mozgásának stb. kell egy központjuknak lenni az agyban. Például meg van állapítva, hogy az írás, a beszéd központja a bal homloki agyban, a látásé a nyakszirti részben, a kupánkban van. Ha pl. a sérülés következtében elveszítjük a beszélő képességünket vagy a 40-ik életévünkig a látással szerzett tudásunkat, akkor boncolásnál a fentemlített helyeken meg is találjuk a sérülést. Gutaütésből eredő kar- és lábbénulásnál is mindig egy és ugyanazon helyen van az agyvérzés.

A látásnak, a hallásnak, a beszédnek, az írásnak, a végtagok mozgásának a központja tehát már ki van mutatva. A találmányok, felfedezések mai rohamosan haladó korában majd csak fel fogja fedezni az orvostudomány azon eszközöket és módokat is, amelyekkel a többi agycentrumok is kimutathatók lesznek.

Csodálatos, az emberi megértést messze-messze túlhaladó valami fenséges munka az agyvelő munkája, például milyen természetesnek találjuk azt, ha pl. valakinek diktálunk. Pedig hosszú oldalakon sem tudnók kellőleg méltatni azt az óriási összműködő munkát, amit csak egy gépiró kisasszony végez, aki a komplikált hallószervein keresztül meghallja a diktált hangokat, amelyeket a hallás centruma mint hangot átad a látási központnak. A látási központ utasítására a szemek megkeresik a hangból felismert betűt a gépen. Amikor a keresett betű megvan, akkor az agyvelőnek egy messzebblevő másik központja utasítja a karokat, azon keresztül az ujjakat a betűhöz tartozó emelő leütésére. És ezalatt még az agyban a következő és egyre diktált újabb szavakat, illetve betűket is hasonlóan és gyorsan fel kell dolgozni és az új betűket a kéz ujjával azonnal leütni.

Az agyvelő felszíne a fejlődés kezdetén teljesen síma. Később az általános növekedéssel együtt a fej, tehát az agyvelő is növekedik. Gondoljunk arra, hogy még a nagyfokú hülyeségben vagy más súlyos elmezavarban szenvedő egyén is milyen rengeteg sok dolgot tud. Pl. csak mennyi

tárgynak, embernek ismeri a nevét. Azt is láttuk, hogy agyvelőben mindennek megvan a maga központja, hogy minden rangú és rendű tudásunk az agyvelő bizonyos részében mintegy el van raktározva. Hiszen csak így juthat eszünkbe olyan dolog, amit pl. azelőtt 20—50—70 évvel láttunk vagy hallottunk. Az agyvelőnk tehát egy óriási raktár, amelybe percről-percre 70 éven keresztül állandóan új dolgokat, új ismereteket raktározunk be. Óriási nagyra kellene nőni az emberi agynak, hogy a hosszú életen át szerzett mindenféle tudásnak helyet tudjon adni. A túlságos növekedés helyett azonban az agyvelő úgy segít magán, hogy a felületéről mélyre behatoló barázdák képződnek rajta, amely barázdák közt tekervények keletkeznek. Ezáltal az agy felszíne sokszorososan megnagyobbodik, akár csak a hosszúra kihúzható harmonika felszíne. Ezeknek az agytekervényeknek a felszínére raktározódik el az életünk minden tudása. Ebből önként következik, hogy minél nagyobb valakinek a tudása, a szellemi képessége, annál több barázdájának, illetve agytekervényének is kell lennie. Es ez így is van. Erre nézve a számtalan boncolás állandóan a legjobb bizonyítékokat szolgáltatja. Így van ez az állatvilágban is. Pl. a kutya, de még inkább a majom agyvelejének a nagyfokú barázdálódása, a tekervényeiknek a száma messze felülmúlja a többi állatokét. A majom, a kutya agya után már az emberi agy következik. Általában fehér embereknél 1360 gramm, fehér nőknél 1220 gramm, néger férfiaknál 1150 gramm, néger nőknél 1000 gramm az agyvelő súlya. A világhírű nagy tudósok agyvelejét haláluk után mindig megvizsgálják, sőt azt az utókor számára spirituszban is megőrzik. Így tudjuk, hogy pl. Turgenyev-nél 2120 gramm, Bismarck-nál 1807 gramm, Kant-nál 1600 gramm, Dante-nál 1450 gramm, Szilágyi Dezsőnél 1380 gramm volt az agyvelő súlya. Jegyezzük meg azonban azon igen fontos tényt, hogy a nagysúlyú agyvelők nem jelentik egyúttal azt is, hogy a gazdájuk nagytudású ember volt, mert a legkorlátoltabb embernek is igen nagy lehet az agyveleje. Ezzel szemben a kis-súlyú agyvelőnek a sok-sok barázda és tekervény igen nagy felszint adhat, ahova, mint a harmonika ráncaira, sok-sok dolgot be lehet vésni, így pl. Anatole agyveleje aránylag kicsi, 1017 gramm volt. A nagysúlyú agyvelő csak az esetben mutat nagy szellemre, ha egyúttal sok és sűrű barázda, illetve tekervény is van az agyban, mint ahogy az a fentemlített világhírű embereknél is megvolt. Röviden: nem az agyvelő súlya, hanem a rajta levő barázdák és tekervények száma jellemző a nagy tehetségre. Az ember óriási fölényét mutatja az is, hogy a test súlyához képest, az embernek van aránylag a legnagyobb agyveleje. Így pl. az óriási elefántnak 50—60 métermázsas testsúlya mellett csak 4500 gramm, a cethalé 10 métermázsas testsúly mellett 2050 gramm, a lóé csak 650 gramm, a gorilláé meg 450 gramm. Ezzel szemben a 70 kg.-os emberé pedig 1360 gramm.

A Csendőrségi Lapok 1929. évi 1. számában »A szív« című cikkemben irtam a következőket: »Szívünk mindössze csak 30 dekányi húsdarab. Ne áltassuk magunkat a szívünkkel, mert minden életjelenséget az agyvelőnk dirigál. Tulajdonképen az agyunk nevet, az agyunk sír és bánkodik, ő szeret és ő gyűlöl stb. Így jutunk el a mindent uraló agyvelő munkájához, a »lélek« — fogalmához«.

És mégis ez az emberi tudással még csak meg sem közelíthető agyvelő, a lelkünk központja is megszűnik egyszer működni, kihül és örökre élettelen tömeggé válik. Magával viszi a barázdáiban, tekervényeiben mindazt a tudást, amit egy hosszú élet sok-sok szenvedése árán szereztünk. Megszoktuk, tudjuk, hogy mindennek vége lesz. Közömbösen térünk ki a már járt alig tudó öregek elől.

A mellettünk elhaladó temetésről szinte alig veszünk tudomást. Pedig minden élőlény legjellemzőbb sajátja az élethez való ragaszkodás, csak nem szeretünk erről a kérdéstről beszélni. Aminek kezdete van, annak vége is van. Tehát már születésünk pillanatában ki van reánk mondva a halál is. Ez a halál lehet időelőtti, nem természetes és lehet az aggkori természetes halál. Az ezután következő cikkeimben az időelőtti, a nem természetes halált okozó betegségekkel fogok foglalkozni. A betegségek, szerencsétlenségek tehát csak közelebb hozzák hozzánk az úgyis biztos halál pillanatát. Mert akár vannak, akár nincsenek betegségek, a halál, az úgynevezett természetes halál mégis kérelhetetlenül be fog következni. Ahogy fiatal korban a gyermek tejfogának a kihullását semmi és senki meg nem akadályozhatja, épp ilyen kérelhetetlenül meg fognak jelenni az ősz hajszálak, a ráncos arc, a rossz látás és hallás, a görnyedt járás stb., amelyeket szintén nem tudunk megakadályozni. A valóságban tehát az aggkori halál is betegség, az aggkor betegsége, amely végül is örökre pontot tesz az oly kevés örömmel, de annál több küzdelemmel és csalódással járó életünknek a végére.

Dr. Kemény Gyula altan. orvos.

KISS ERNŐ százados.

Ismét egy fiatal bajtárs haláláról kell hirt adnunk. A csurgói szárny parancsnoka, Kiss Ernő százados, május 29-én 17 órakor Nagykanizsán, életének 38. évében, rövid szenvedés után elhunyt.

Megboldogult bajtársunk csendőr családból származott, csendőr járásörmester fia volt. A testületnek maga is régi tagja: 1912 november 1-én kezdte meg nálunk próbaszolgálatát. Önkéntesi szolgálatot a volt 7. közös gyalogezredben teljesített. Sátoraljaujhely, Rozsnyó, Nagybereszna, Kassa, Huszt és Curgó voltak állomáshelyei, amelyeken kötelességének mindenkor becsülettel téve eleget, szolgálta hazáját.

Vidám kedélyű, közvetlen, jó bajtársat kellett benne most elveszítenünk. Megrendüléssel tudunk csak belenyugodni a Sors akaratába, amely oly gyors egymásutánban ragadja el körünkből az életük delén álló, tetterős bajtársakat.

A nagykanizsai városi temető halottas házából május 31-én délután kísérték el utolsó útjára, Zalaszentgrótra, ahol eltemették. Emlékét bajtársi kegyelettel örizzük.

—0—

Dicséreték. A m. kir. csendőrség felügyelője Mojsza János tiszthelyettes 20 évi csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett fáradhatatlan buzgalmaért és igen eredményes működéséért, örsének példás rendbentartásáért, alárendeltjeinek minden irányban való helyes neveléséért, nemkülönben példás magatartásáért dicsérő okirattal látta el.

A budapesti I. sz. csendőrkerület parancsnoka Szabó Sándor I. lovas alhadnagyot, mert a ceglédi és csemői örskörletekben 3 éven át sorozatosan elkövetett és kiderítetlenül maradt 22 rendbeli lopás és 2 rendbeli orgazdaság tettesét szakasparancsnoki minőségben kiváló szakértelemmel és leleményességgel 12 napon át fáradhatatlanul vezetett nyomozással kézrekerítette és az igazságszolgáltatás kezébe juttatta; Nemes János lovas tiszthelyettest, mert a ceglédi és csemői örskörletben 3 éven át elkövetett 22 rendbeli lopás és 2 rendbeli orgazdaság tettesének kinyomozásában szakasparancsnokát örsparancsnoki minőségben teljes készséggel, nagy szakértelemmel és fáradhatatlan ügybuzgalommal igen eredményesen támogatta; Balogh Imre János lovas törzsörmezt, mert a csemői és ceglédi örskörletek közbiztonságát éveken át veszélyeztetett, felfegyverkezett gonosztevőt annak az elfogatása alkalmával megkísérelt elszegülését gyors és határozott fellépéssel leküzdve elfogta és a gonosztevő által éveken át sorozatosan elkövetett bűncselekmények kiderítésében szakasparancsnokát fáradtságot nem ismerve, nagy ügybuzgalommal igen hathatósan támogatta; Hegedüs István gy. örmestert, mert rendes szolgálat közben egy cseléd igazoltatása alkalmával kiváló csendőri érzéke és éleslátása folytán szerzett észleleteit leleményesen felhasználva, a ceglédi és csemői örskörletek közbiztonságát éveken át veszélyeztetett gonosztevők kilétét megállapította s az általa sorozatosan elkövetett bűncselekmények kiderítésében szakasparancsnokát fáradhatatlanul és igen eredményesen támogatta, *dicsérő okirattal látta el*, míg Koródi Ferenc lovas tiszthelyettest, mert a türkevei vegyes örsöt örsparancsnoki minőségben a nagy körültekintést igénylő városi bel- és külterületi közbiztonsági szolgálatban a megelőző szolgálat helyes és célszerű beosztásával, készséges buzgalommal igen eredményesen vezette; Oláh János gy. törzsörmezt és Mogor József gy. csendőrt, mert egy veszedelmes gonosztevő által sorozatosan elkövetett bűncselekmények kiderítésében járőrvezetőjét 12 napon át tartott nyomozás során fáradhatatlanul, lelkes ügybuzgalommal igen eredményesen vezette; Bagi József gy. örmestert, mert 6 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy ügybuzgalommal, igen eredményesen teljesítette, *nyilvánosan megdicsérte*.

A debreceni VI. sz. csendőrkerület parancsnoka Sági László, Papp Lajos, Szabó Pál és Buzási Sándor tiszthelyetteseket a debreceni osztály állományában, hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint örsparancsnoki minőségben a legénység nevelése, oktatása és vezetése körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; Bartha Mózes tiszthelyettest a nyíregyházai osztály állományában hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint örs- és szakasparancsnoki minőségben alárendelt legénysége nevelése, oktatása és vezetése körül minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Jaksó István tiszthelyettest a nyíregyházai osztály állományában hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint örsparancsnoki minőségben alárendelt legénysége nevelése, oktatása és vezetése körül minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Kiss Sándor tiszthelyettest a mátészalkai osztály állományában hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint alárendelt legénységének minden irányú kiképzése és vezetése körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Kertész Mihály, Rózsa István, Sándor József és Maksa József tiszthelyetteseket a mátészalkai osztály állományában hosszabb csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; Bakonyi István örmester a debreceni osztály állományában egy veszedelmes kém leleplezése és elfogása s ekként az igazságszolgáltatás kezeibe történt juttatása körül tanúsított igen ügyes és leleményes eljárásáért, *dicsérő okirattal látta el*, míg Péter Vilmos, Nagy Ferenc és Nemes Ferenc tiszthelyetteseket hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban, valamint alárendeltjeiknek nevelése, oktatása és vezetése körül kifejtett buzgó és eredményes tevékenységükért; Daróczi Benjámin, Adám Béla, Molnár József, vitéz Kulcsár József, Móré István, Sumán Ferenc, Szücs József törzsörmezt, és Kóhr István örmester csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; Andrási István alhadnagyot

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5. Alapított: 1770. évben. Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

FOYTA TIBOR

tüzelőanyagkereskedő BUDAPEST,
Andrássy-ut 13. II. 5. — Telefon: Aut. 231—37. szám.

s z á l l í t: elsőrangú minőségű

porosz szenet, magyar szenet,
tűzifát, kokszot,

a legelőnyösebb árak és fizetési feltételek mellett.

33 év óta a világot uráló eredeti angol
The Champion kerékpárokat
masszív katonai utigépeket

5 évi jótállással 20 P havi rész-letre szállítunk.

kerékpáralkatrészeket

láncot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányú kerékpárhoz
nagyban, eredeti gyári árban külső gummit 6.50, belsőket 2.10 pengőtől.

Kerékpárok

130 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA

kerékpár- és gumminagykereskedők,

Magyarország legnagyobb, legrégebbi és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete.

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

60 éve áll fenn! - Árjegyzék 1000 képpel ingyen.

hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint örs- és szakaszparancsnoki minőségben alárendelt legénysége nevelése és kiképzése körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; *Bedő Ferenc* tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban általában, valamint örs- és szakaszparancsnoki minőségben alárendelt legénysége nevelése és kiképzése körül minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; *Kassai Albert* tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; *Tajthy Zoltán* g. tiszthelyettes hosszús csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban, majd pedig irodai segédmunkási minőségben kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért; *Csik Gyula, Tankó János* és *Gödri Zsigmond* törzsörmeistereket hosszús csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; *Viznyiczki György, Lőrincz Zsigmond* és *Jók József* törzsörmeistereket 9 évet meghaladó csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; *Kalmár Lajos* és *Szabados János* örmestereket 8 évet meghaladó csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért; *Kovács Márton, Hovszki Sándor, Szanyi Pál, Szép Gyula* és *Vangor József* törzsörmeistereket a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységükért, valamint fiatalabb bajtársaiknak jó példát nyújtó magaviseletükért nyilvánosan megdicsérte.

Eljegyzés. Néhai deteki és tengerfalvi *Meczner Károly* földbirtokos, volt tényleges tüzérfőhadnagy és neje, csikszentmihályi *Vintze Muthild* fia, *Ágoston*, m. kir. csendőrszázados Balassagyarmaton eljegyezte nemes *Hell Jenő* földbirtokos és neje, farkasdi *Benke Margit* leányát, *Manyt*.

Lovas mérkőzés. A nyíregyházai 4. honvéd huszárezred lovasversenyén a Militaryban *Csürös Gyula* százados a 2-ik helyezést érte el.

Vitéz Rózsás: Magyarosan, katonásan c. könyve csak

f. hó végén jelenik meg. A szétkiildés utánvétellel történik, a megrendelést elégséges tehát levelezőlapon a szerzővel (Budapest, Ludovika Akadémia) közölni. A postaköltséget a megrendelő viseli.

Felhívás. Az Országos Magyar Rendőrkutya Egyesület (Budapest, V. ker., Vadász-ut. 31.) közli, hogy f. hó 29-én és 30-án országos rendőrkutya vizsgákat (versenyt) rendez Budapesten s a vizsgákon (versenyen) való részvételre m. kir. honvédség, csendőrség, rendőrség és általában a fegyveres alakulatok tisztikarát és legénységét felhívja. A résztvenni óhajtok levélben vagy telefon útján felvilágosításért a fenti egyesület ügyvezető elnökéhez, *dr. Kubinyi Géza* rendőrtanácsoshoz, a budapesti I. ker. kapitányság helyettes vezetőjéhez forduljanak (Budapest, I. Országház-utca 49/a. I. em. 4. Telefon 606—01.), ahonnan postafordultával megkapják a versenyre való nevezési ivateket s azzal együtt a részletes útmutatót is a vizsgákra (versenyre) vonatkozólag. A vizsgákon (versenyen) való részvételi, illetőleg a nevezési díj nem egyesületi tagoknak 10 pengő, tagoknak 8 pengő. Az egyesületnek számos tiszteletdíj áll rendelkezésére. A m. kir. Belügyminiszter úr dija, a rendőrkutya főversenyre van kitűzve. Már most felhívja az egyesület az érdeklődők figyelmét arra is, hogy ősszel, október havában tartják meg a nagyszabású nemzetközi rendőrkutya versenyt, amelyen a rendőrkutya bajnokság is kiírásra kerül. Az őszi versenyeken külföldi bíró fog bírálni s az azon résztvevők a most elkészült és nyomtatás alatt lévő új versenyszabályok alapján fognak résztvenni. A versenyre — úgy a tavaszira, mint az őszire — jelentkezőknek a versenyszabályokat megküldi.

Eladó Csipak István örmester (Kalocsa) A. E. G. Mignon írógépe olcsón, esetleg részletre is, teljesen használható állapotban. — **Eladó Mórocz Sándor** örmester (Kiskunhalas) angol gyártmányú, alig használt, pótüléses motorkerékpárja. — **Eladó továbbá Kelemen Antal** tiszthelyettes (Békéscsaba) tanfolyamot kitűnő eredménnyel végzett, Budapesten díjat nyert, közbiztonsági szolgálatban igen jól használható pedigreés német juhász-kutyája.

Kérelem. *Szabó Ignácot* és *Székely Istvánt*, akik 1919 január 8-án csendőr örmesteri rendfokozatban *Magyary Aron*

~ • KEREKPA'ROK
• LEGJOBBAK •
• LEGOLCSÓBBAK •
~ • KEDVEZŐ • ~
RE'SZLETFIZETÉ'SEK
CSENDŐRÖKNEK
~ • KÜLÖN • ~
ÁRKEDVEZMÉNY.

* **BALINT LA SZLO** *
KEREKPA'RKERESKEDE'S · BUDAPEST · VIII. ÜLLŐI-ÚT 52-b

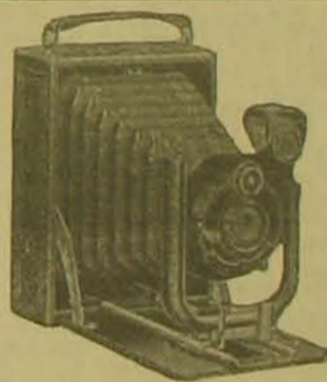

IRÓGÉPEK az összes rendszerűek garanciával, kedvező fizetési feltételekkel.

Eladás, csere, vétel, szakszerű javítóműhely.

ENERGIA írógép és irodafel-szerelési vállalat.

Budapest, V., Alkotmány-u. 31. Vilmos császár-út sarok. — Telefon: Aulomata 141—05.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részlet-fizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).

Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen arajánlatot!

BUTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó**-utca

Postások és rendőrség szállítója.

Saját készítményű
BÚTORAIMAT

malmenlességgel engedélyezek.
Gyári telefon: 980—95.

MÜLLER LAJOS bútorgyáros Dohány-u. 37

Mintaraktár telefon: J. 373—18.

10 százalék árkedvezményel kaphatják fényképes igazolványuk felmutatása mellett a csendőrség tagjainak 12 havi részletvásárlásnál teljes ka-

tiszthelyettes (Encs) együtt jöttek ki Erdélyből, nevezett tiszthelyettes kéri, hogy címüket vele közöljék.

A m. kir. honvédség 60 éves jubileuma alkalmából a Hadtörténelmi Levéltár a régi honvédségről művészi levelezőlapokat készített. Az egyszerűk ára darabonként 12 fillér, a színeseké 20 fillér. Megrendelhetők a Hadtörténelmi Levéltárnál (Budapest, I., Bécsikapu-tér 4.).

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindeukinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség

tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

Kórházi kezelés. Véglegesített II. osztályú áltiszt kórházi gyógykezelés alatt nem köteles maga helyett helyettesről gondoskodni. Hogyan is jöhet ilyen gondolatra?

Becskerék. Levele első részét a szavazatok eredményének a megállapításánál figyelembe vesszük. Egyébként: 1. Igen, valószínűleg augusztusban kezdődik. 2. Előreláthatólag augusztusban.

Örség. Tévesen magyarázza az öltözeti táblázatot, ha azt veszi ki abból, hogy általában a legénységi állományú egyének kényelmes öltözetben fehér- és Pejachevich-pantallót is viselhetnek. Az öltözeti táblázat szerint legénységi állományú egyének kényelmes öltözetben az attila kivételével ugyanúgy öltözködnek, mint a tisztek, de a kényelmes öltözet-rovathoz irt megjegyzés 2. pontjából kétségtelenül kitűnik, hogy zsávoly-ruha helyett egészen fehér-szinű finom vászont csak a tisztek viselhetnek s ők is csak bizonyos korlátozásokkal, amint az az előbb említett megjegyzésben áll. A legénységi állományúak tehát kényelmes öltözetben nyári ruhául csak zsávolyt, illetve a f. évi 9. sz. Cs. K.-ben közzétett 45.456—eln. VI. c. 1929. sz. B. M. rendelettel rendszerezett könnyebb kamgarnanyagból készített ruhát viselhetnek. Kivételt képeznek ez alól az alhadnagyok és tiszt-helyettesek, akik az öltözeti táblázat társasági öltözet-rovatához fűzött megjegyzés 9. pontja értelmében szolgálaton kívül Pejachevich-nadrágot viselhetnek, ha az egyöntetű megjelenés elrendelve nincs. Ami a kérdése másik részét illeti, azt helyesen fogja fel. Természetes dolog, hogy a kényelmes öltözetnek nemcsak a laktanya falain belül van helye, hanem a laktanyán kívül is mindenkor, amikor a társasági öltözet nem kötelező, vagyis amikor a társasági öltözetnél felsorolt viselési alkalmak nem forognak fenn. Amikor tehát az előírás az illem követelményei megkülön-

Hegedő
Harmonlum
Tárogató csak ill a valódi
Cimbalom
Harmonika
Clitera

és az összes hangszerek, legjobbak, csak ill a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

„HABITUS” RUHÁZATI R.-T.

(EZELŐTT: OPERA RUHÁZATI VÁLLALAT)

BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selvmek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban, **8 havi részletfizetésre**

Csendőrségi és más egyenruhák és polgári öltönyök

részletre!

Nagy Kálmán

a Kossuth Lajos-utcai
templommal szemben.

Ferenciek-tere 2, félemelet

Nagy választék angol szövetekben.

böztetett öltözetet nem kívánnak, a csendőr kényelmes öltözetben is kimehet a laktanyából sétálni vagy társaságba is. Furcsa volna, ha a csendőr nem vehetne magára kényelmes öltözetet például egy hosszabb társas erdei sétára vagy éppen a — kuglizáshoz.

Kérdés. A nagypihenő előírásánál az őrsparancsnok minden körülmények között kerek számokkal dolgozhatik még akkor is, ha a szolgálat idejének egyharmada nem is adna kerek óraszámot. Kispihenőre a nagypihenő idejének a megállapításakor gondolnia kell mindenképen. Kerek számban előírja a nagypihenőt a szolgálat idejének arányában — természetesen legfőbb 6 órát — s a pihenésre jutó többi idő beosztását s felhasználását a Szut. 287. pontja értelmében a járőrvezetőre bizza. Ha a kerek számban meghatározott nagypihenő leszámításával a pihenésre illetékes idő órátörödékét — esetleg percekre menőleg is — mutat, akkor a járőrvezetőnek csak a rendelkezésére álló időt szabad felhasználnia, amit az őrsparancsnok a szolgálati lap alapján ellenőrizhet.

Nemzeti zászló. Ön úgy reméli az idegességének a gyógyulását, ha minél sürgősebben megnősül. Hát erről lehetne beszélni. Akár meg is kérdezheti egyik-másik nős bajtársától. Komolyan beszélve a dologról, csak annyit mondhatunk, hogy az ideges alapokon való gyors nősülési hajlandóság semmiesetre sem lehet soronkívüli nősülési engedély indoka. Ami aztán az orvosi bizonyítványt és a gyógyszerek receptjeit illeti: ki ne tudna manapság némi kis gyomor- vagy egyéb idegességet kimutatni? A világért sem kételkedünk a betegsége komolyságában, de annyit mégis meg kell mondanunk tisztán jóakarattal, hogy túlsókat ne foglalkozzék az idegbetegségével, különben sohasem gyógyul meg. Ellenben biztosan gyógyulnak az effajta idegbetegségek akkor, ha a sok recept helyett a legegészségesebb életmódra törekszik. Kerülje az alkoholt és nikotint s bár a portyázás önmagában véve is egészséges sport, alkalomadtán valamelyes sportot is üzhet. Ami diétás koztra ilyen életmód mellett szüksége van, azt a közgazdálkodásban is megkaphatja. Ha pedig a betegsége valóban súlyos volna, — amire leveléből nem igen következtethetünk — akkor kórházi gyógykezeléssel kell azt rendbe

hozatnia. Szóval nem muszáj mindjárt megnősülni, ha az ember egy kissé ideges.

Hű társ. A csendőrségnek olyan szerve, amelynek keretében ebdomitó tanfolyam folyik, nincsen. Lehetséges, hogy a nyomozó osztály fel fog állítani egy ilyen tanfolyamot, de hogy hol és mikor, azt most még nem tudjuk.

O. B. Forduljon kérelmével az ottani Országos Betegsegélyző Pénztárhoz, a csendőrségi javadalmazás terhére ugyanis II. oszt. altisztek sem orvost, sem gyógyszert nem igényelhetnek. Az említett intézetnek mindenütt van képvisellete s az gondoskodik az orvosi kezelés, kórházi ápolás tekintetében. Az ápolási és gyógyszerköltségeket igazolt esetekben a népjóléti és munkaügyi miniszter úr folyósítja. Egyszóval az említett intézetnél minden tekintetben megkapja a kellő felvilágosítást.

Pusztavacs. Soha se jó az, ha az ember efajta értesüléseknek hitelt ad. A hévizi csendőr otthon azért van, hogy ott a reumás csendőrök gyógyulást keressenek. A beutalásnál egyedül az orvosi bizonyítvány dönt, akár öreg, akár fiatal csendőr a kérelmező. Adja elő sürgősen őrskihallgatáson a kérelmét s kérje, hogy az szolgálati úton továbbterjesztessék a megfelelő orvosi bizonyítvány csatolásával. Ha idejében beérkezik a kérelme, lehet rá reménye, hogy beutalják.

Japán. A folyó évi 12. számunkban ez alatt a jelige alatt közöltük, hogy a nősülési kérvények beadása és nősülések engedélyezése szünetel. Félreértések elkerülése végett kiegészítjük az üzenetet azzal, hogy ez a tilalom természetesen nem vonatkozik a gyermekes özvegyekre, a gyermekes elváltakra és a 40 éven felüliekre, hanem csupán a 20%-os korlátozás alá tartozó legénységi állományúakra. Így rendezi a kérdést a f. évi február 12-én kelt 210.119/VI. c. 1929. sz. B. M. rendelet.

Trianon = háromszor nem! A levélben tárgyalt nevet nem változtatja meg a belügyminiszter úr, mert magyar nevet csak olyan kivételes esetben változtatnak meg, ha annak a hangzása a viselőre nézve kényelmetlen (pl. Zsivány, Koldus, stb.). A levelében írt név azonban nem ilyen s így a névváltoztatást az illető hiába is kérné. Mi azonban lehetségesnek tartjuk azt, hogy valamikor ezt a nevet is »á«-val

Világmarkás

kerékpárok, varrógépek!

Különleges csendőrségi kerékpárok!

A legjobb minőségű kerékpárokat és varrógépeket szállítjuk és a **legkényelmesebb fizetési feltételeket nyújtjuk.** Csendőröknek árjegyzéki árainkból 50% engedményt adunk

Csoportos vételnél külön engedmények!

Kérje azonnal ingyen képes kerékpár vagy varrógép árjegyzékünket!

ATLAS gépkereskedelmi rt.

BUDAPEST, V. kerület, Széchenyi-utca 5. szám.

Lábizzadás, kézizzadás és hónaljizzadás csak helyes testápolással szüntethető meg.

E célra szappan helyett használjunk **SUDORÁN-t** Ez egy amerikai recept szerint készült szer.

Bővebb ismertetés a június 1-i számban. — Készíti: **MOLNÁR JÁNOS** vegyészeti laboratóriuma **BOZSOK** (Vas megye). — Megrendelések **vitéz Szabadváry Ferenc** Közseg címre intézendők.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitellel.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

irták s csak az idők során valamelyik anyakönyvezésnél maradt el az ékezet. Ezt kellene kikutatni s ha a nyomára jönnek, akkor lehet kérni a belügyminiszter úrtól, hogy a név ékezettel legyen használható. De így is maradhat, így sem csúnya név, sőt a másodiknál eredetibb is a hangzása.

T. J. th., Tószeg. Az idősebbiknek Jutasra való felvételét kérheti. A feltételek a f. évi 10. sz. Honvédségi Közlönyben és a f. évi 99. sz. Budapesti Közlönyben jelentek meg. A fiatalabbikat azonban a katonai nevelőintézetbe nem lehet bejuttatni, mert nagyon sok a pályázó. Nehéz tanácsot adni a tekintetben, hogy a gyermekek milyen pályát válasszanak, mi csak általánosságban említjük, hogy az ipar és kereskedelem a tisztviselői kenyérnél a jövőben jobb és biztosabb lesz.

N. G. örm., Nyirbakta. Mind a négy helyes.

Hidegkut. 1. Rendezés alatt álló kérdés. 2. Van rá kilátás, de hogy mikor lesz, azt nem tudhatjuk. 3. Az eltávozási engedély is tulajdonképpen a szabadság egy neme. A szabadságra vonatkozó igénynek pedig feltételei vannak. Ha ezek a feltételek fennforognak, a szabadság megadható. Ezt az engedélyezésre jogosult parancsnok bírálja el. Az eltávozásnál az engedélyezés lehetőségeit tehát az őrsparancsnok bírálja el. Az engedély megtagadásának lehetnek szolgálati, de lehetnek egyéb okai is. Ha pl. egy csendőr arra használja fel az eltávozási engedélyét, hogy szabálytalanságokat követ el, tegyük fel: ismételt alaposan megittasodva kerül haza az őrsre, természetes, hogy az őrsparancsnok a jövőben meggondolja, adjon-e egyelőre eltávozási engedélyt vagy sem. 4. A Szolgálati Szabályzat 1. Rész 93. pontja értelmében az előljárót (feljebbvalót) rendfokozatának megemléstése mellett az úr szóval kell megszólítani. Az 56. pont 2. bekezdése e tekintetben kiegészíti az 51. pontot, amennyiben leszögezi azt, hogy az egyes állománycsoportokban az elsőbbségre nézve a rendfokozat (rangosztály) mellett a rang is mérvadó. Ugyanabban a rendfokozatban tehát az idősebb ranggal bíró egyén előljáró, illetve feljebbvaló. A 93. pontban tárgyalt megszólítás tehát a fiatalabb ranggal bíró részéről megilleti. Egészen más kérdés aztán az, hogy a rangban idősebb hogyan fogja fel ezt az öt megillető jogot. Ha nem ragaszkodik hozzá s a rangban fiatalabbnak ezt tudtára adja, akkor — szolgálaton kívül természetesen — akár a keresztnevéen is szólítható a rangban idősebb, ha erre felhatalmazást ad. Ez már kölcsönös barátság dolga, de kötelezőnek és irányadónak azt kell tekinteni, amit a Szolgálati Szabályzat előír.

Tavaszi. 1. Csak akkor viselheti, ha állományparancsban megjelent. Nézze végig az állományparancsokat, mert ha ön nem emlékezik rá, hogy tárgyalták-e vagy sem, hogyan emlékezzünk mi erre? 2. Most nincs felvétel a fogházorséghez s előreláthatólag sokáig nem is lesz. Létszámcsökkentés ellenben van.

Sáros tó. Ha az őrsparancsnok úgy látja, hogy az általa adott kimaradási engedéllyel visszaél az alárendeltje, természetesen elvonhatja azt s az alárendeltjének parancsol adhat, hogy térjen haza a laktanyába. Ön egy őrsön teljesít szolgálatot a »Tavaszi« jeligés kérdezővel s úgy látjuk, hogy nagyon kutatják felfelé a jogokat. Vajon önmagukkal szemben is ugyanígy kutatják-e a — kötelességeket?

Fehérvár. Olvassa el az 1926. évi 3. sz. Csendőrségi Közlönyben közétett 121.400/eln. VI. c. 1925. sz. B. M. körrendelet 6/b., illetve 8. pontjait.

G. M. örm., Gáva. A Szut. 15. mellékleteként kiadott minta szerint kell a büntettek és vétségekről szóló feljelentéseket elkészíteni, tekintet nélkül arra, hogy a büntelt vagy vétség hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e. Az említett minta címszavait kell tehát használni vétségek feljelentésénél is. Hogy az egyes címszavak alatt mit kell tárgyalni, azt a Szut. 463. pontja felsorolja. A főmagánvádra üldözendő vétségek feljelentésének a mintáját a Szut. 15/a. melléklete tartalmazza. Ez vonatkozik az összes főmagánvádra üldözendő vétségekre.

Öt. A Szut. 268. pontja a járőr széttagozása esetében csak akkor ír elő az elvált járőrvezető számára írásbeli parancsot, ha a járőr kettőnél több tagból állott, amikor az elvált járőr legalább 2 tagból áll. Két fős járőr elválása esetére az írásbeli parancsot a Szut. nem írja elő, de a mi felfogásunk szerint ilyen esetben is helyesebb — ha van rá idő — az elvált járőrtársat írásbeli parancssal ellátni.

S. P. A 14. számunk szerkesztői üzenetei között (Kéziratok) közöltük, hogy a tudósítás megkésve érkezett s így már nem írhattunk róla. Sporttudósításokat is szívesen fogadjunk és közlünk, de természetesen csakis csendőrségi vonatkozásban (kivéve nagyobb szabású eseményeket, mint most a tiszti Európa-vívóverseny) és csakis akkor, ha idejében érkeznek. Beérkező kéziratokra magánlevélben, idő hiányában, lehetetlenség válaszolnunk, de szerkesztői üzenetben mindenki választ kap.

A. P. th. szakpk., Békés. Közleményét szívesen vesszük. Félhasábosan és a lapnak csak az egyik oldalára kérjük írni.

Világceg: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

készpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. **Sándor Ignác bútórúháza Budapest, VI., Dessewffy-ucca 18-20.** Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

DUPLA

erős acélcsővek,
belső erősítések,
hegyi gummik,
tölcséres sines nyereg,
erős küllők,

csak

az ára

SZIMPLA

Megjelent az 1929. Modell, nehéz kivitelű **csendőrségi** szolgálati **kerékpár**, járása azonban **pehelykönnyű**, mert szab. csapágyrendszere van.

„SCHÜTZENRAD”

(védjegye:
karabélyos csendőr
a kerékpárral).

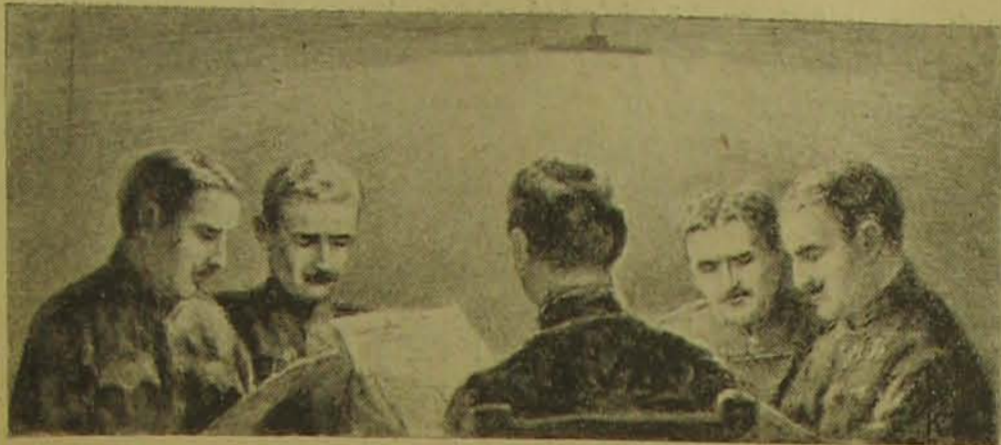
extra erős **úti-
kerékpár**
ára felszerelve

230 P

Havi részlet 20 pengő.

Ne késlekedjék, hanem saját érdekében még ma írjon egy levelezőlapot az előnyösen ismert csendőrségi kerékpár-szállító cégnek és kérjen díjtalan, képes műszaki leírást.

KOVÁCS JÓZSEF **GLOBUS Kerékpár és Varrógép Vállalat BUDAPEST, VI., Szív-utca 37/b.**
(Ezelőtt Podmaniczky ucca 18.) Alkatrészek, gummik részletre is!

Brazilián keresztül.

Írta: **KALETSKY ZOLTÁN.** (17).

Társaim a legnagyobb megbotránkozással hallgatták végig a tábornok követelését, de be kellett látniok, hogy nincs más mód a szabadulásra. Én biztosítottam társaimat, hogy amennyiben tölem telik, igyekezni fogok kerülni minden összeköttetést az ellenséggel.

Még egy óra sem telt el, máris jelentkeztem azzal, hogy hajlandók vagyunk az ő oldalukon harcolni. Azonnal kapitányi rangra emelt és 240 embert adott át, teljes felszereléssel. Társaim is kaptak fegyvert úgy, hogy ők is a csapathoz szegődtek. A katonák nagy része néger volt, kik már előre féltek a következményektől. Indulásunk előtt arra kértem a tábornokot, ígérje meg, hogy akár eredményesen, akár eredménytelenül fog is végződni a támadás, a magyarokat szabadon engedi. Ezt megígérte, sőt még azt is, hogy egy havi fizetést is ad részünkre.

A tábornokot és törzskarát kivéve, a hajnali órákban elindultunk a hajónkkal. Az altiszt, aki mint a felderítő járőr vezetője megmenekült, szintén velünk volt s az ő útmutatása szerint haladtunk. Már nem messze képzeltük a célt, mikor hirtelen erős géppuskatűzet kaptunk a folyam balpartjáról. Néhány ember meg is sebesült. Lehetetlen volt tovább haladni. A hajót visszafordítottam, kb. öt kilométert eltávolodtunk s ott parthoz kötöttünk. Tervem az volt, hogy kikémlelem az ellenség erejét s ha nem nagy, az erődön keresztülhatolva, hátból támadom meg. Dél volt, egy kisebb mezőségre jutottunk, mely vällig érő füvel volt borítva. Itt már gyorsabban közeledtünk az ellenség tábora felé. A camp széléhez értünk, mikor az azt szegélyező fákról erős géppuskatűzet kaptunk. Embereim a szélrózsa minden irányába menekültek. Az ellenség, mikor látta a pánikot, üldözőbe vett s állandóan a nyomunkban volt. Társaimmal együtt futottunk, néha meg-megálltunk s mi is tüzeltünk. Néhány lépésre az erdőtől, amelynek a leple alá igyekeztünk, súlyos felsőlábszárlövést

kaptam úgy, hogy azonnal összeestem. Társaim a vállaikra vettek s felváltva cipeltek a hajó felé. Itt a sűrűben már üldözőink sem követtek. A hajón már gyülekezve várt a megfutamodott legénység is, csak negyven ember hiányzott, ezeket a géppuskatűz legyilkolta. Velem együtt 18 sebesült volt. Még vártunk egy jó órát, hogy az esetleg elmaradtak is előjöjjenek, de mikor láttam, hogy többszöri hívó túlkölésre sem jön senki, parancsot adtam az indulásra.

Este érkeztünk vissza a táborhelyünkre, ahonnan kiindultunk. Jelentést tettem a tábornoknak s figyelmeztettem, hogy minél előbb meneküljünk, mert az ellenség több, mint ezer embert számlál s valószínű, hogy a kudarc után üldözőbe vesznek. Figyelmeztetésemet meghallgatta s azonnal parancsot adott, hogy rakjanak mindent a hajóra, reggel indulunk.

Öt napig hajóztunk, csak tüzelőanyagot vettünk kétszer naponta a hajóra, hogy a kazánokat fűthessük. Sebem szépen gyógyult, már a lábamra is tudtam állani.

Október 17.-én reggel egy negyven emberből álló járőrt partra tettünk, hogy gyalog közelítsük meg Guairay kikötőjét, mert ott egy szakasz legális katona tartózkodott. Mi addig, amíg az előőrstől jelentést nem kaptunk, a parton vesztegeltünk. Végre egy csónakos járőr jött a városka felől s jelentette, hogy a nyolcvan főből álló helyőrség megadta magát s a forradalmi csapatokhoz kíván csatlakozni. Késő délután költöttünk ki. a kis számú lakosság nagy ovációk közepette fogadott.

Mint mindenütt, ahol útjokban egy várost vagy községet megszálltak, vagy azon átvonultak, első dolguk volt a forradalmároknak, hogy a bankokat és a községi pénztárt minden készpénzkészletüktől megfosztották, aztán pedig az üzletekből rabolták el az élelmiszerkészleteket. Ez a rablóhadjárat az imént még lelkes hangulatu lakosságot hamarosan ellenünk hangolta.

A délamerikai államok gyakori forradalmi nem egyebek rablóhadjáratoknál s előre »kikalkulált« üzleti vállalkozásoknál. Néhány vezető politikus társul a legális hadsereg néhány vezető tábornokával, megszervezik a forradalmat, összerabolnak egy hatalmas vagyont s azután valamelyik semleges szomszéd állam területére menekülnek. Itt megvárják a rövid időn belül bizonyosan megjelenő amnesztia-rendeletet. A csöcselék mindig csatlakozik s ezrei karöltve fosztogatnak és rabolnak. Így történt ez Guairayban is: ami készpénz és élelmiszer található volt, azt birtokukba vették s egy 50 emberből álló osztagot a városban hagytak azzal, hogy mindaddig, amíg az ellenség nem közeledik, maradjanak ott, ők pedig, mint akik jól végezték a dolgukat, vasútra szállottak és Portó Mendezbe utaztak, ahová mi is velük tartottunk.

Portó Mendezben megismétlődött a guairayi eset. Nekünk minden törekvésünk az volt, hogy megszabaduljunk ettől a

A világmárkás „REX” kerékpárok

német

és a legkiválóbb német **Central-Bobbin** varrógépek egyedüli **magyarországi főelárusító helye:**

REX Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalat Budapest, IV. ker., Petőfi Sándor utca 6. szám, félemelet.

Véglegesített csendőröknek a legelőnyösebb részletfizetési kedvezmény.

Láb- és kézizzadás.

A láb és kéz tulságos izzadása sokaknál kellemetlen zavarokat okozhat. A lábujjak közt a bőr kipállik, hús összehúzódik, gennyes, rosszszagú lesz, nagy fájdalmakkal egybekötve. A Szent Rókus-lábsó az egyetlen tökéletes szer ezen bajok leküzdésére. Szabályozza a kéz és láb kipárolgását kinyitja az eldugult pórusokat megszünteti egy csapásra a láb kellemetlen szagát. Akiknek lába a sok álldogálás, járkálás folytán, továbbá a cipő nyomása vagy szorítása miatt izzad, jól teszi, ha naponkint csak tízperces, meleg, 1 kanálnyi Szent Aókus lábsóval telített lábfürőt vesz. A lábsós melegvíz élénkítiki a vérkeringést, a bőrt egészséges és ruganyos állapotba hozza, megkíméli a lábat a fájásoktól.

Egy nagy csomag Szent Rókus-lábsó ára 1 P 28 f.
Kapható: gyógyszertárakban és drogériákban.

rablótársaságtól, most elérkezettnek láttuk ennek az idejét. A Parana tulsó partja már paraguayi terület volt, azért kihallgatást kértem a tábornoknál s kértem, hogy tartsa meg igéretét s bocsásson minket most már szabadon. Azzal a kikötéssel, hogy Paraguayba megyünk, hajlandó volt elbocsátani s szabadon engedni. Egy csónakon átszállított a tulsó partra, mely teljesen lakatlan volt, hatalmas erdővel volt borítva.

Mindenünkből kifosztva, fegyver és élelmiszer nélkül, ott állottunk a veszélyes rengeteg szélén, teljesen magunkra hagyva. A ruha rongyokban lógott le rólunk, a sok fáradalom, nélkülözés és bizonytalanság mind nyomot hagyott az arcunkon s többhetes szakállunkkal úgy néztünk ki, mint az útszéli koldúsok.

Egész nap meneteltünk, míg végre estére kiéhezve és kifáradva megérkeztünk egy herba-matte ültetvényre, mely egy angol vállalat tulajdona volt. Az ültetvény igazgatója európai születésű és műveltségű ember volt, aki felháborodva hallgatta végig kálváriánkat. Felajánlotta háza vendégszeretetét és kért, hogy addig, amíg egy teát szállító hajó ideérkezik, maradjunk vendégei, ő majd elszállítat a hajóval Encarnacio-ig, mely paraguayi kikötő, már Argentínával határos, ott fekszik a tulsó parton Posadas, ahonnan vasúton Buenos-Airesbe, a fővárosba utazhatunk.

Október 28.-ig voltunk vendégei az angol gentlemannek. E nap reggelén érkezett meg a hajó, melyen délben már indultunk is. Érzékenyen vettünk búcsút nobilis házigazdánktól, akiknek talán az életünket is köszönhetjük. Én még ma is levelezésben állok vele.

November 4.-én érkeztünk meg Paraguay egyedüli számotévké kikötőjébe, Encarnacio-ba. A hajó kapitánya ellátott útbagazilásokkal s partra tett. Első útunk a rendőrségre vezetett, ahol jelentkeztünk, a határátlépési igazolványokat azonban nem adták meg. Magyar képviselőt nem volt, elmentünk tehát az osztrák konzulátusra, ahol a szükséges bizonyítványokat azonnal megkaptuk.

November 10.-ig mardtunk Encarnacióban, renbeszed-

lünk magunkat, szükös készpénzkészletünkből ruhákat vásároltunk s kipihentük a fáradalmainkat. Posadasban jegyet váltottunk s Buenos-Airesbe utaztunk.

A fővárosba való érkezésünk után nagy csalódások érték. Braziliába nem térhettem többé vissza, mert a forradalmi magyar tisztek menekülésének elősegítése és a harcokban való részvételem miatt ellenem is elfogatási parancsot adott ki a brazil kormány, mely most már teljesen leverte a forradalmat. Társaim, kiket oly hosszú ideig kalauzoltam s akikért Braziliában szépen indult existenciámat is tönkretettem, most, hogy végleg meg voltak mentve, — a magyar zászlóalj parancsnokát, annak fivérét, az állatorvost és felmérő barátaimat kivéve — bizony valamennyien cserben hagytak. Még a reájuk fordított készkiadásaimat sem térítették meg soha, pedig azok ottani valutában is többezer pesot tettek ki. Pénzemet, mely a braziliai nemzeti bankban volt elhelyezve, az állam — mint forradalmár vagyonát — lefoglalta. Szerencsémre néhány saopauloi barátom értesült a velem törtétekről és nehéz helyzetemről s hirtelenében összeszedtek — kölcsönképpen — egy néhány ezer millreist számomra. Ezzel a pénzzel tudtam csak kezdeni valamit a nagy, két és fél milliós városban, ahol még a nyelvet sem beszéltem. Elvesztettük a felmért birtok munkabérét is, a tulajdonos többszöri felszólításunkra nem is válaszolt.

Nagyon nehéz napok következtek számomra. Három évbe telt, amíg nagy kitartással, nagyon sok munkával és lemondás-sal sikerült a csorbát valahogy kiköszörölnöm.

Három évi argentinai tartózkodás után haza kellett jönnöm, mert a forró déli éghajlat ártott az egészségemnek. Ez alatt a három év alatt is sok szép és érdekes dolgot láttam, a rossz napok mellett voltak jó napjaim is, de ezek elmesélésével most már nem akarom a *Csendőrségi Lapok* olvasóinak a türelmét még tovább igénybevenni. Egy tapasztalatot hoztam haza világótjáró utamról, azt, hogy: »Mindennél jó, de legjobb otthon!«

(Vége.)

Hibakeresés a vázlaton

című, lapunk f. évi 15. számában közölt pályázatunkat tizenketten fejtették meg úgy, hogy mind a 13 hibát megtalálták. Nevezetesen:

Bajkó Ferenc g. th. Budapest, Bartis Lajos th. Bába, Biacsi Sándor g. th. Szeged, Golyán József th. Salgótarján, János Márton g. th. Budapest, Kiss Gyula I. th. Kalocsa, vitéz Németi Pál th. Sárvár, Kovács Imre törm. Budapest, Benedek Lajos örm. Mátészalka, Egyházi Jenő örm. Zalaegerszeg, Marton János csendőr Budapest, Závodi Gyula csendőr Gödöllő.

Közülük az íróasztalkészletet Kiss Gyula I. th. Kalocsa nyerte el; címére elküldöttük.

A pályázat eredményére és tanulságaira a következő számunkban még visszatérünk.

A megtalálendő 13 hiba a következő volt:

1. Kálvárián nem lehet zsinagóga.
2. Domb tetején, víz nélkül, nincsen vizi malom.
3. Nagyfalutól északra a műútnak nincsen hidja.
4. A Nagyfalun átmenő műutat háztömb szakítja meg.
5. Nagyfalutól keletre a vasúti vashíd a vasútra keresztben áll.
6. Nagyfalutól keletre a vasúti töltés elszakítja a műutat. Híd kellene az út számára.
7. Nagyfaluból a vasúti állomáshoz nem lehet hozzáférni. Nemcsak, hogy út nem vezet oda, hanem még mocsár is van közben.

8. A vasúti állomásból délnyugat felé vasút helyett út megy ki.

9. Tovább délnyugatra ebből a hamis útból megint vasút ágazik ki.

10. Erdő közepében nem szokott szélmalom lenni.

11. Középlaktól délnyugatra a híd keresztben áll a műútra.

12. A Békás-tó nyugati része és a magaslat színvonalai egymáson fekszenek. Ez képtelenség, mert tó nem nyúlhat fel magaslatra.

13. A Békás-tón a műút nem vezethet át híd vagy töltés nélkül.

Megjegyzendő, hogy a 8. és 9. számú hibák annyira összefüggőek, hogy azok egy hibának is tekinthetők. De a versenyben senki sem szenvedett rövidséget, mert ezeket annak is két megtalált hibául számítottuk, aki ezt a hibát csak egyszer sorolta fel.

A mértéket és az északi irányt, mint ebben az esetben nélkülözhetőket, szándékosan mellőztük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.